

Vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 22. maaliskuuta 2010

Pyhäjärveläisyyden vaali ja – Karjalan puolustaja

N:o 3 55. vuosikerta

Sodan merkitystä meille selviteltiin Talvisota-iltapäivässä Karjalatalolla

Talvisotaa monelta kantilta käsiteltiin 20.2. 10 Karjalatalolla Vpl. Pyhäjärvisseuran yhdessä Kurkijoki-seuran kanssa Yläsalissa järjestämässä Talvisota iltapäivässä. Väkeä tuli n. 50 henkeä, joiden kysymykset ja vilkas keskustelu sai monituntisen iltapäivän kulumaan nopeasti.

Pääesiintyjäksi oli saatu professori, valtiotieteen tohtori, poliittisen historian dosentti ja päätoiminen historiantutkija **Martti Häikiö**. Hänen väitöskirjansa käsittelee talvisotaa ja siitä hän on myös kirjoittanut ja esitelmöinyt ahkeaan.

Prof. Häikiö käsittelee aihetta pohtien mm. miten Suomi ylipäätään selvisi talvisodasta ja miten talvisotaa arvioidaan tämän päivän näkökulmasta. Ratkaisevaksi käänteenä voidaan hänen mukaansa pitää marraskuuta 1940, jolloin Hitler kielsi Molotovilta etupiirijaon Suomen osalta. Pohjaa suomalaisten yhtenäisyydelle löytyi v. 1918 tapahtumien jälkeen riittävästi. Taloudellinen vaurastuminen teki sosialismiin siirtymisen vaihtoehtona vähemmän houkuttelevaksi. Yhteisiksi arvoiksi olivat kiteytyneet Häikiön mukaan isänmaallisuuden perintö, maanpuolustustahto, maanpuolustuskoulutus ja vapaudenrakkaus.

Ratkaisevaa oli pelko sodan laajenemisesta suurvaltojen väliseksi. Länsivaltojen interventio-suunnitelma pelasti Suomen.

Toisena pääesiintyjänä oli tarkoituksena kuulla tamperelaista prof. **Tapio Nikkaria**, joka on asunut Elisenvaarassa kymmenkunta elämänsä ensimmäistä vuotta. Hän on laajasti perehtynyt Kurkijoen ja siellä erityisesti Elisenvaaran historiaan ja koonnut merkittävän valokuvakokoelman alueelta. Nikkarin ollessa estynyt tulemaan tilaisuuteen sairastumisen vuoksi, hänen kuvakokoelmansa esitteli **Ilkka Liekari**.

Pyhäjärveläisistä **Einari Kukko** ja kurkijokelaista **Olavi Kallioniemi** ja **Sylvi Sainio** kertoivat talviso-

Einari Kukko ja yli 70 vuotta käytössä ollut kävelykeppi.

taan liittyvästä elämäntarinastaan.

Einarin tarina talvisodasta

Kun v. 1919 syntynyt Einari Kukko oli saanut ylioppilaslakin toukokuun lopussa 1939, ei aikaa juhlimiseen ollut kuin lakkiaispäivän ilta. Nuoret juhlivat Käkisalmen Kalliosaaren Kasinolla ja seuraavana päivänä Einari palasi kotiinsa Pyhäjärven Tiituaalle Koi-vumäen tilalle.

Hän nukkui kotona vain yhden yön ja lähti vapaaehtoisena asevelvollisuutta suorittamaan tietämättä, että samalla alkoi yli viiden vuoden taival armeijan harmaissa. Hän matkusti Valamoon Rannikkotyöstöön alokkaaksi. Armeija jatkui elokuussa aliupseerikoulussa Käkisalmissa. Aliupseerioppilaat alkoivat YH:een kutsuttujen reserviläisten koulutuksen syksyllä, ja marraskuun lopussa Einarin tie kulki aliupseeritovereittensa tapaan eri tehtävin talvisodan kentille.

Marraskuun loppupäivinä hän oli Konevitsassa, missä tarkkaan seurattiin ilmestyykö venäläisiä lentokoneita taivaalle. Kerran Pohjoispatterilla havaittiin idästä tullut kone ja varusmiehet päättivät ampua konetta. Se jatkoi kui-

tenkin matkaansa kohti manteretta vain vähän joko osumasta tai ilmanpaineesta heilahtaen. Einari ja muut siirtyivät 29.11. illalla Sortanlahteen jatkaakseen aamulla matkaa yksikköön. Käkisalmeen päästyä kaikki tuntui olevan oudolla tavalla sekaisin. Miesten kuljetusajoneuvon kyytiin hypänneeltä rykmentin lääkäriltä he saivat kuulla, että sota oli alkanut sinä päivänä. Matka jatkui Rauhalan kasarmille. Sielläkin oli poikkeuksellisen sekaista, revittyjä laatikoita ja muita kiireellisen lähdön jälkiä kaikkialla.

Pyhäjärven pappilaan oli joku majuri tuonut tiedon sodan alkamisesta. Kirkonkelloja alettiin soittaa niin kuin kautta aikojen oli tehty vaaran uhatessa. Einari jatkoi alokkaiden koulutus-tehtävissä kunnes siirtyi 19.1.40 Merisotakouluun.

Kolmetoistalapsisen perheen kolmantena syntyneen Einarin veljessarjaan kuului 9 poikaa. Hänen vanhemmista veljistään **Toivo** menehtyi talvisodassa 31.12.39 ja **Heikki** jatkosodan aikana 4.9.41 kotinurkillaan. Tiituan Koi-vumäen Kukon veljeksistä kahdeksan osallistui talvi- ja jatkosotaan.

Sotien jälkeen Einari valmistui agronomiksi ja teki

elämäntyönsä agronomina maatalousalan järjestöjen valtakunnallisilla johtopaikoilla.

Elisenvaaralaiset ja talvisota

Nuoren pojan elämästä Elisenvaarassa valmistellun puheenvuoron tilaisuudessa käyttäneen tamperelaisen **Olavi Kallioniemen**, s. 1926, kirjoittama kirja Elisenvaarassa ja evakossa on julkaistu Mediapinta – kustantamon toimesta.

Olavi oli 13-vuotias talvisodan syttyessä. Sota johdatti perheen evakkomatkalle. Jatkosodan aikana Kallioniemi oli jo mm. vankileirin vartijana, rautateiden rakennustöissä ja asemamiehenä Kurkijoella. Kallioniemellä oli e.m. kirjan lisäksi myös muita kirjoituksia.

Elisenvaara oli ennen sotia vilkas rautatien risteysasema ja sen ympärillä leviävä kylä. Talvisota pommituksineen runteli sitä pahoin. Mutta perusteellisen hävityksen se koki elokuussa 1941, jolloin venäläiset polttivat sen lähes täydellisesti. Kolmas suuri onnettomuus oli juhannuksen alla 1944 tapahtunut pommitus, jossa menehtyi 134 ihmistä. Syksyllä, rauhan tultua entinen vauras

Professori Martti Häikiö on maamme parhaita talvisodan asiantuntijoita.

Sylvi Sainio ja Olavi Kallioniemi ovat lähtöisin Kurkijoen Elisenvaarasta

ja tunnettu risteysasemapaikka Elisenvaara jäi toistamiseen rajan taakse.

Elisenvaaraan liittyivät myös nykyään tuusulalaisen Sylvi Sainion (o.s. Tuomainen), s. 1930, voimakkaat lapsuusmuistot. Hän on kertonut niistä laajasti SKS:n v. 2004 julkaisemassa karjalaisten naisten ja miesten elämänkertoja sisältävässä teoksessa Sen minkä jaksat kantaa. Tarkkamuistisen Sainion kirjoituksia on julkaistu runsaasti myös Kurkijokelainen-lehdessä. Perheen isän kuoltua sodassa tapaninpäivänä 1939 sotaorvoksi sisarustensa kanssa jäänyt Sylvi menetti sodassa myöhemmin myös kaksi veljis-

tään. Leskiäiti lapsineen lähti kodistaan ensin muka vain vähäksi aikaa turvaan sukulaisten luo Lahden-pohjaan. Mutta he eivät koskaan voineet palata Elisenvaaraan kotiinsa ja niin kaikki henkilökohtainen ja muu omaisuus jäi sinne.

Sekä Olavi Kallioniemi että Sylvi Sainio valmistuivat aikoinaan kansakoulunopettajiksi ja tekivät opettajina elämäntyönsä. Kallioniemi Jokioisilla, Karkussa ja Tampereella, Sainio Kouvolassa, Kaarinassa, Keravalla ja viime ajat ennen eläkkeelle siirtymistään Tuusulassa.

KAARINA
PÄRSSINEN

22. maaliskuuta 2010

Kun tarkoitus on tärkeä

Vuosi on nopeasti vierähtänyt tässä asiamiehen tehtävässä. Olen tutkiskellut säätiön tarkoitusta ja toiminta-ajatusta oikein huolella, onhan siitä vuoden kuluessa tässä maassa muutenkin kovasti keskusteltu. Olen pitänyt tärkeänä selvittää itselleni ja samalla tuon tiedoksi lehdessäkin asioita ja ajatuksia, joita yli 60 vuotta sitten pyhäjärveläiset pitivät tärkeinä säilyttäväksi. Tiedot olen poiminut edeltäjäni Reinon kirjoittamasta Säätiön 40-vuotishistoriikista.

15.3.1947 Pyhjäjärven kunnan hoitokunta oli tehnyt säätiön perustamisesta päätöksen. Vilho Toiviainen, Matti Pärssinen, Impi Wiika ja Mikko Lappalainen kutsuivat kirjeellä ja lehti-ilmoituksella Tyrvään Vammalaan seurojentaloon huhtikuun 20. päivänä 1947 tilaisuuteen edustajiensa kautta Pyhjäjärven kunnan, seurakunnan, manttaalikunnan, osuuskäupat, osuuskassat, säästöpankin, maidonmyyntiosuuskunnan, taloudelliset seurat ja yhdistykset, valitusseurat sekä aatteelliset ja hengelliset yhdistykset. Kokouksen aiheeksi ilmoitettiin keskusteltavan ja päätettävän ns. Pyhjäjärven säätiön perustaminen ja historiahanketta koskevat toimenpiteet, kuten historiatoimikunnan valitseminen, kirjan rahoitus- ym. kysymykset. Kirje päättyi vetoomukseen: "...toivomme, että tämä kutsu johtaisi meidän tiemme runsaslukuisena yhteiseen neuvonpitoon hakemaan yhdessä sopivia toimintamutoja ja aineellisia mahdollisuuksia rakkaan kotiseutumme kunniallisen muiston vaalimiseksi ja säilyttämiseksi tuleville polville."

Paikalla ollut Karjala-Säätiön edustaja toivoi, että pyhäjärveläiset luopuisivat kuntasäätiön perustamisesta ja yhtyisivät Karjala-Säätiöön. Vilkaan keskustelun tuloksena tuo runsaslukuinen kokousedustajisto päätti yksimielisesti perustaa oman paikkakunnan eli Pyhjäjärven säätiön. Varsinainen perustamiskokous pidettiin 25.4.1948 Vammalan kauppalassa. Säännöt hyväksyttiin 4.5.1948 ja kotipaikaksi merkittiin Tyrvään kunta. Säätiön säännöt ovat allekirjoittaneet Jalmari Pusa ja Matti Pärssinen. Säännöt hyväksyttiin oikeusministeriössä 18.5.1948. (Nykyisin patenti- ja rekisterihallitus hoitaa yhdistysrekisteriä). Säätiörekisteriin merkittiin 16.11.1948 Pyhän-Säätiö, koska luovutetun alueen entisten pitäjien nimet eivät olleet sallittuja.

Ensimmäiseksi tehtäväksi kirjattiin ns. Pyhjäjärven kirjan aikaansaaminen. Niinpä VPL PYHÄJÄRVI KAPPALE KANNAKSELAISVAIHEITA -historiikirja ilmestyi 1950. Kaikki säätiön varat oli sidottu kirjalaskuihin ja lisäksi oli otettu lainaa. Suureksi avuksi oli, että useat pyhäjärveläiset yhdistykset noina aikoina lopettivat toimintansa ja lahjoittivat varansa säätiölle, joten kirjaa voidaan pitää pyhäjärveläisen yhteistyön tuloksena.

Ensimmäiset jo ennen säätiön perustamista pidetyt Pyhjäjärvi-juhlat olivat Siurossa 1947. Juhlia on siitä lähtien pidetty joka kesä säätiön ja paikallisen seuran järjestämänä. Viime kesänä järjestettiin 63. Pyhjäjärvi-juhla. Ensimmäiset omat muistoni juhlista ovat Suoniemeltä v. 1956, jolloin olin juhlavieraana vanhempieni mukana. Juhlajärjestelyissä olin sitten itsekin mukana Kiikassa v. 1966. Vieraat tulivat junilla ja linja-autoilla ja yöpyivät vaatimattomasti koululla lattiamaajoituksessa. Kyseessä oli se sukupolvi, joka oli kokenut mitä erilaisimpia yöpymisiä evakkomatkoillaan.

Ensimmäinen Vpl. Pyhjäjärvi -lehden näyttenumero oli jaossa Keikyän juhlilla 1955. Saman vuoden aikana oli jaossa vielä kaksi näyttenumeroa. Vuoden 1956 alusta lehden julkaiseminen alkoi tilattavana lehtenä 300 mk:n hinnasta. Lehden vastaavaksi toimittajaksi nimettiin hallituksen puheenjohtaja Jalmari Pusa. Lehti alkoi toimia yhdyssiteenä hajalleen joutuneiden pyhäjärveläisten välillä. Lehdellä on ollut onni, että pyhäjärveläiset ovat olleet ahkeria kirjoittajia. Toivottavasti tämä perinne tulee jatkumaan.

Opiskelua on kannustettu jakamalla pyhäjärveläisjuurisille opiskelijoille apurahoja vuosittain pian säätiön perustamisesta lähtien. Menestyneitä urheilijoita on myös kannustettu apurahalla. Toiveena on nyt, että nämä apurahan saaneet kirjoittaisivat lehdessä kuulumisiaan.

Säätiön oma lippu otettiin käyttöön Kokemäen juhlassa 1975, jossa sen vihki lipun suunnitteli ja Kaarle Viika. Lipun on tarkoitus olla mukana satojen karjalaisten lippujen kanssa tulevana kesänä Karjalan Liiton 70-vuotisjuhlan pääjuhlassa, Karjalaisilla Laulujuhlilla Helsingissä.

Sastamalan seudun Museossa on Pyhjäjärven osasto, joten siltäkin osin perinne on tallessa ja tarkoituksena on, että kaikki esineet olisivat vuorollaan nähtävänä. Museossa on myös se pieni kirkonkello, joka alkuvuosien Pyhjäjärvi-juhlissa oli kutsumassa kirkkokansaa jumalanpalvelukseen. Huittisten kirkkoon on sijoitettu Alexandra Frosterus-Sält'in maalaama Pyhjäjärven kirkosta pelastettu ja sitten restauroitu alttaritaulu "Tulkaa minun tyköni kaikki". Tyrvään Pyhän Olavin kirkkoon on alttariseinälle saatu evakkovaiheiden jälkeen Pyhjäjärven kirkosta kärsivää Kristusta kuvaava krusifiksi.

Talvisodan päättymisestä on kulunut 70 vuotta. Talvisodan henki – vahva velvollisuudentunto ja yhteistyön voima on asia, jonka muistaminen on aina tärkeää. Sotaveteraanit ovatkin kiittävästi vieneet tietoa peruskoululaisille, jotka ovat mielenkiinnolla kuunnelleet heidän kertomuksiaan. Sotaa ei tahdottu, mutta Baltian maiden kohtaloon ei myöskään haluttu taipua. Tuolloin kaikki voimat yhdistettiin yhteisen tärkeän asian puolesta. Sota toi mukanaan paljon kärsimystä; kaatuneita, invalideja, leskiä, orpoja, sotalapsia, kodittomia...Mutta siitä huolimatta – taikka siksi syntyi myös jotain ennen kokematon yhteishenkeä Suomessa. Talvisodan kiivaissa taisteluissa Taipaleenjoella Yrjö Jylhä kirjoittaa runossaan "Vaienneet voittajat":

*Te ette turhaan taistelleet,
te ette turhaan kaatuneet,
te saitte suurimman voiton:
te voititte veljen veljelleen,
te löysitte kansan eksyneen,
te airuet aamun koiton.*

Kun tieto rauhasta tuli 13.3.1940 ja rauhan ehdot kuultiin, laskettiin Suomessa liput puolittankoon. Tänäpä liput nostetaan ylös liehumaan kiitollisina vapaudestamme veteraanisukupolville.

Säätiössäkään tullaan edelleen peruskirjan mukaisesti tukemaan ja kehittämään karjalaisten ja ensisijaisesti entisten pyhäjärveläisten taloudellista ja henkistä toimintaa. Siirretään tietoa tuleville sukupolville ja toimitaan yhteisöllisesti vahvaa velvollisuudentuntoa noudattaen.

PIRJO KIIALA

Suvannon seudun pitäjä-yhteisöt yhdessä Käkisalmeen

Suvannon seudun pitäjäyhteisöjen edustajat kokoustavat kahdesti vuodessa.

Suvannon seudun pitäjä-yhteisöjen vuoden ensimmäinen tapaaminen pidettiin Hämeenlinnassa Vuokselan isännöidessä tilaisuutta. Suvannon seudun yhteistyötä tekevät pitäjäteiset ovat Vuokselan lisäksi Käkisalme, Metsäpirtti, Rautu, Räisälä, Sakkola ja Vpl. Pyhjäjärvi. Pyhäjärveläisiä kokouksessa edustivat **Yrjö S. Kaasalainen**, **Salme Rintala** ja **Pirjo Kiiala** sekä **Kaarina Pärssinen** Pyhjäjärvi-seurasta.

Naapuripitäjät ovat jo usean vuoden ajan lujittaneet yhteistyötään mm. tekemällä tutustumismatkoja Karjalaan. Tänä keväänä esittelyvuorossa on Käkisalmi lähiympäristöineen. Toukokuussa tehtävää yhteismatkaa valmistelleet **Erkki Heiskanen** ja **Marja Huovila** Käkisalmi-Säätiöstä kertoivat tutustumiskohteista: luvassa on mm. arkkitehtonisia ja argeologisia kohteita.

Suvannon alueen toimijoita on myös Suvannon seudun sukututkimuspiiri, jonka tutkii parhaillaan vuoden 1918 sotasurmia sekä kerää tietoa kylien nimistä.

Seuraavan kerran Suvannon seudun pitäjäteiset kokoustavat Lempäälässä 26.9.2010. Tilaisuuden järjestelyvastuussa on silloin Vpl. Pyhjäjärvi-Säätiö.

- MRT

Elsa Kaasalainen ja Yrjö J. Kaasalainen Konevitsa ry:n uusiksi kunniajäseniksi

Vuoden 1991 lopulla Suomessa perustettu Konevitsa ry tukee Laatokalla Konevitsan saarella sijaitsevaa Konevitsan Jumalanäidin syntymän miesluostaria. Luostarin rakennukset oli samana vuonna helmikuussa palautettu erittäin huonossa kunnossa Venäjän ortodoksiselle kirkolle. Alun perin luostari perustettiin v. 1393 ja se lakkasi olemasta luostari talvisodan seurauksena. Konevitsa ry piti vuosikokouksensa Helsingissä 13.2.2010

Yhdistys on kutsunut vuosien varrella kaikkiaan 24 kunniajäsentä. Vuosikokouksessa uusia kunniajäseniä kutsuttiin kaksi. He ovat tiettävästi ensimmäiset pyhäjärveläistäustaiset kunniajäsenet. Aktiivisesti jo kohta parikymmenen vuoden ajan luostaria eritavoin tukeneet **Elsa Kaasalainen** ja **Yrjö J. Kaasalainen**, jotka molemmat ovat turkulaisia, saivat kunniakirjan ja kukat, jotka paikalla ollut Yrjö J. Kaasalainen lupasi toimittaa perille myös Elsalle. Samasta sukunimestä huolimatta he

eivät ole lähisukulaisia toisilleen.

Kunniajäsenyyden perusteluissa mainittiin, että kumpikin, niin Elsa kuin varsinkin Yrjö, on koonnut vuodesta toiseen ryhmiä, joille on järjestänyt luostariin tutustumiskäyn- tejä ja matkoja. Lisäksi he ovat keränneet ja toimittaneet perille vuosien kuluessa mittavan määrän niin vaate- kuin muitakin avustuksia luostarille. Turussa toimivassa luostarin tukiryhmässä ja sen järjestämissä myyjäisissä he ovat kantavana voimana.

Yhdistyksen puheenjohtajana vuodelle 2010 valittiin jatkamaan **Riitta Vainikka**. Varapuheenjohtajana toimii **Liisa Saarinen**. Hallituksen kokoonpano säilyi samana kuin edellisellä vuonna. Vuosikokouksessa läsnä ollut nykyinen luostarin johtaja igumeni Aleksandr raportoi kuulumisia luostarista. Kunnostustyöt eri puolella luostaria jatkuvat. Veljestön määrä on noin parikymmentä.

Tämän vuoden talkooleiri järjestetään Konevit-

Turkulainen pyhäjärveläinen Yrjö J. Kaasalainen kädessään Konevitsa ry:n kunniajäseneksi kutsumisesta kertova paperi ja kukat. Samanlaiset hänen mukanaan menivät myös toiselle uudelle kunniajäsenelle Elsa Kaasalaiselle.

sassa 25.7.-1.8.10. Ilmoittautua voi talkoovastaavalle, joka on Marja Rautava marjakatariina@gmail.com puh. 050-364 2189. Jäsenmatkoja luostariin järjestetään heinä-elokuussa pienryhmille (5-8 h). Ilmoittautumiset ja kyselyt veikko.muuronen@pp.inet.fi 0400-865 814.

KAARINA PÄRSSINEN

Pyhäjärvi-Säätiön hallinto jatkaa

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvosto piti vuosikokouksensa 20.2.2010 Sastamalan Vammalassa, ja säätiön hallinto säilyi valintojen jälkeen likimain ennallaan. Hallintoneuvoston valittiin uutena jäsenenä 28-vuotias FM **Kalle Pakarinen**, joka seuraavassa lehdessä kertoo ajatuksiaan karjalaisuudesta.

Kokouksen puheenjohtajana toiminut **Antero Pärssinen** totesi säätiön 63. toimintavuoden käynnistyneen, ja näki yhdeksi tärkeäksi tehtäväksi nuorten rekrytoinnin mukaan Karjala-toimintaan – yksi reitti tässä lieene sukuseurat. Kokousedustajat esittelivät itsensä, ja sen esittelykierroksen päätteeksi puheenjohtaja saattoikin todeta, että hallinnossa on varsin monitahoinen edustus eri alojen ihmisiä, Karjalasta ja pyhäjärveläisyydestä kiinnostuneita henkilöitä.

Asiamies **Pirjo Kiiala** esitteli säätiön vuosikertomuksen ja tilit vuodelta 2009. Hallitus oli pitänyt seitsemän kokousta. Tili kertomuksen mukaan lehti tuotti ylijäämää 1685,15 euroa, mutta koko säätiön tulos oli 2253,38 euroa alijäämäinen. Säätiön omaisuus muodostuu pääosin ”korvamerkityistä” rahastoista, joista jaetaan apurahoja. Tulolähteinä ovat lehden tilausmaksut ja ilmoitukset, sekä kihujuhlien tuotosta puolet, toinen puoli menee järjestävälle seuralle. Kolehiti tulee kokonaisuudessaan säätiölle. Pienen osan tuloista muodostaa tuotemyynti. Yleiskeskustelun jälkeen kokousväki hyväksyi tilinpäätöksen ja myönsi tili velvollisille vastuuvapauden vuoden 2009 tileistä ja hallinnosta. Kokouspalkkiot hallinnon henkilöille ei makseta, mutta matkakustannukset korvataan.

Hallintoneuvoston jäseniä perehtymässä kokousasiakirjoihin.

Vuosikokouksessa hyväksyttiin myös lehden ja säätiön talousarvio vuodelle 2010. Lehden tilausmaksua ei haluttu nostaa, vaan se on edelleen 25 euroa vuosikerralta. Toiveena on saada lisää tilaajia esimerkiksi suvun nuorista, mistä tulikin jokaiselle evästystä miettiä, voisiko tilata lehtiä nuorille lahjaksi ja houkuttella heitä myös laittamaan kirjoituksia lehteen. Mm. **Markku Pusa** haastoi jo kaista tutkailemaan lähipiiriään, kenelle lehteä voisi markkinoida – ja on itse siitä ollut hyvänä esimerkkinä.

Hallituksen varsinaisista jäsenistä erovuorossa olleet **Marja Härmä** ja **Salme Rintala** valittiin edelleen jatkamaan tehtävissään. Myös Härmän henkilökohtainen varajäsen **Helka Mäkelä** ja Rintalan henkilökohtainen varajäsen **Markku Pusa** valittiin uudelleen.

Hallintoneuvoston varsinaisista jäsenistä erovuorossa olleet **Tuomo Hinkkanen**, **Martti Pärssinen** ja **Merja Luukkanen** valittiin uudelleen. Työesteiden tähden eroa pyytäneen

Myytävänä olleita tauluja esittelivät **Reino Äikiä** (oik.) **Yrjö S. Kaasalainen** ja **Antero Pärssinen**.

Niina Pitkäsén tilalle valittiin **Kalle Pakarinen**. Varajäsenistä **Anne Viitalaakso-Kaasalainen** ja **Tuija Kaasalainen** valittiin uudelleen.

Hallintoneuvoston puheenjohtajaksi valittiin jatkamaan **Antero Pärssinen** sekä varapuheenjohtajaksi **Tuomo Hinkkanen**. Säätiön varsinaisiksi tilintarkastajiksi valittiin **Jukka Kangasperko** ja **Päivi Yli-Mattila**, varalleen **Orjo Pärssinen** ja **Ilkka Tähtinen**.

Hallintoneuvoston kokous päättyi poikkeuksellisesti huutokauppaan, kun

Käkisalmen museonjohtajan tyttären, nuoren taiteilija **Maria Lihajan** maalamat kolme Pyhäjärvi-aiheista taulua vaihtoivat omistajaa.

Hallintoneuvoston kokouksen jälkeen Pyhäjärvi-Säätiön hallitus piti vielä järjestäytymiskokouksen. Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin edelleen **Yrjö S. Kaasalainen**, varapuheenjohtajaksi **Juhani Forsberg** sekä asiamiessihteeriksi **Pirjo Kiiala**.

MARJO
RISTILÄ-TOIKKA

Toini Pelkosen tekstien tutkija Anna-Maria Hynninen on valittu pyhäjärveläisten tutkimusstipendin saajaksi

Stipendinsaja **Anna Hynninen** tutki jo pro gradu -tutkielmassaan **Toini Pelkosen** omaelämäkerrallisia tekstejä ja syventää tutkimustaan folkloristiikan väitöskirjassa tohtorin tutkintoa varten Turun yliopiston filosofisessa tiedekunnassa.

Sunnuntaina 21.3.10 pidetyssä Vpl. Pyhäjärvi-seuran kevätkokouksessa julkistettiin seuran tutkimusstipendin saaja. Hän on maisteri **Anna-Maria Hynninen**, joka toimii Turun yliopiston Kulttuurien tutkimuslaitoksella folkloristiikan alalla tutkijana ja valmistelee folkloristiikan väitöskirjaa tohtorin tutkintoa varten.

Anna Hynnisen, s. 1977, folkloristiikan väitöskirjan alustavana nimenä on *Siirtokarjalaisuuden, luokan ja naisuden kohtaaminen toistavassa omaelämäkerrallisessa kerronnassa*. Hynninen tutkii yhden henkilön omaelämäkerrallisia arkistotekstejä ja haastattelee häntä. Tutkimuksen kohteena ovat Vpl. Pyhäjärvi-seuran kunniajäsen **Toini Pelkosen** eri arkistoille kirjoittamat tekstit sekä Hynnisen hänestä tekemät haastattelut. Tutkija ”keskittyy siihen, miten Toini rakentaa elämäkertoissaan siirtokarjalaisuuttaan suhteessa muihin sosiaalisen erottelun kategorioihin: naiseuteen, luokkaan sekä kansalaisuuteen”. Väitöskirjan arvioitu valmistusvuosi on 2011.

Hynninen valmistui filosofian maisteriksi folkloristiikan oppiaineesta erinomaisin tiedoin v. 2004, hänen sivuaineinaan olivat naistutkimus ja uskontotiede. Jo tuolloin valmistuneessa pro gradu -tutkielmassaan hänen aineistonaan olivat v. 1919 syntyneen pyhäjärveläisen **Toini Pelkosen** (o.s. Vesikko) omaelämäkerralliset arkistoidut tekstit. *Naiseuden rakentuminen omaelämäkerrallisessa kerronnassa* -tutkielmassa sivujuonteena ollut siirtokarjalaisuus nousee väitöskirjassa voimakkaammin esiin.

Stipendin saajan kanssa on sovittu, että hän tulee esittelemään tutkimustaan Vpl. Pyhäjärvi-seuralle myöhemmin sovittavalla tavalla ja aikana, todennäköisesti vuoden 2011 kuluessa. Anna Hynninen on vuodesta 2004 lähtien toiminut tutkijana valtakunnallisessa Kulttuuristen tulkintojen tutkijakoulussa. Puolaan suuntautuneen työmatkansa vuoksi hän ei päässyt henkilökohtaisesti paikalle stipendin julkistamistilaisuuteen.

KAARINA PÄRSSINEN

Lähde talkoisiin Karjalaisille laulujuhille

Karjalaiset Kesäjuhlat 17.-20.6.2010, jotka tänä vuonna järjestetään laulujuhlina Helsingissä, kaipaavat reippaasti lisää talkoolaisia. Heitä tarvitaan moneen kohteeseen niiden reilun 100 vapaaehtoisen lisäksi, jotka jo ovat ilmoittautuneet. Tehtäviä on mm. kansliassa, lipunmyynnissä, kahvila- ja ruokatarjoiluissa tai vaikkapa järjestysmiehinäkin. Eri talkoolais tehtäviä koordinoivat nimetyt henkilöt, joilta saa tietoja tehtävien laadusta ja työvuoroista.

Kaikkia talkoolaisasioita koskeviin kysymyksiin vastataan ja ilmoittautumisia talkoolaiseksi vastaanotetaan Karjalan Liiton toimistossa p. 09-7288170.

Lisätietoja juhlista myös www.karjalanliitto.fi.

Muutamia henkilöitä lisää kaivataan myös Kisa-hallissa lauantaina ja sunnuntaina 19.6.-20.6 avoimena olevaan, luovutetun alueen pitäjiä esittelevään infopisteeseen. Työvuorot muutaman tunnin jaksoissa. Esittelijöiden käytössä ovat tietokoneet. Esille tulevat myös sukuseurat ja pitäjälehdet.

Pitäjiä esittelevään infopisteeseen haluavat ottakaa yhteyttä joko **Maija-Liisa Kalliomäki**

maijalisa.kalliomaki@mbnet.fi tai puh. 050-590 8011 tai

Kaarina Pärssinen kaarinaparssinen@gmail.com tai puh. 040-519 3036.

Esittelijäksi tulevan pitää

ainakin osata etsiä netistä perustietoa pitäjistä ja opastaa kyselijä tiedon lähteille sekä vinkata joitain tahoja, josta saa lisätietoja: pitäjän sivut, Karjalan kartat ym., ym. Pitää myös osata neuvoo ottamaan yhteyttä pitäjaseuraan, paikalliseen yhdistykseen tai johon kuhun henkilöön. Ei saa sanoa, että en tiedä mitään asiasta.

Kun Karjalaiset Kesäjuhlat järjestettiin edellisen kerran Helsingissä 10 vuotta sitten, oli talkoolaisia n. 500. Jokaisen ”kynnelle kytkevän” karjalaisen ja/tai karjalaismielisen, joka asuu kohtuullisen välimatkan päässä pääkaupungista ja arvelee reippaan talkoolais-työn sopivan itselleen vaik-

KARJALAN LIITTO
1940–2010

www.karjalanliitto.fi

kapa vain muutamiksi tunneiksi, toivotaan ottavan mitä pikimmin yhteyttä e.m. tavalla. Tervetuloa mukavaan joukkoomme!

KAARINA
PÄRSSINEN

Rakas sisaremmeni ja tätini

Inga Maj-Lis RISSANEN

* 14. 1. 1926 Vpl. Pyhäjärvi
† 31. 12. 2009 Tampere

*On Jumalan kädessä
ihmisen tie –
hän polkumme ohjaa ja
kotihimme vie.*

Lämmöllä muistaen

**Kati ja Osmo
Paavo
Pia perheineen
Camilla ja Mäns
Ragni
muut sukulaiset ja ystävät**

Siunattu läheisten ja ystävien saattamana.
Kiitos osanotosta.

Kuolleita

Tätiäni Helvi Koivulaa muistellen

Puhelimeni soi kylmänä tammikuuisena maanantai-aamuna. Näin että Lea-serkku soittaa. Jotenkin aavistin hänen asiansa. Helvi-täti oli nukkunut pois edellisenä iltana, sunnuntaina 17. päivänä tammikuuta 2010. Tiesin hänen olleen jonkin aikaa sairaalassa. Kunto oli kuitenkin ollut paranemaan päin, oli toiveita päästä takaisin Urjalan vanhainkotiin, missä Helvi vasta vähän aikaa oli ehtinyt asua. Ylhäällä oli kuitenkin toisin päätetty. Helvi muuttikin sinne missä on jo paljon ennen häntä menneitä läheisiä. Erkki-puoliso, monta rakasta lasta, kaikki sisarukset ja monet muut sukulaiset.

Helvi Koivula eli vanhimpaksi **Tiinuksen Pekan** ja **Helenan** lapsista ja ehti juuri täyttää 90 vuotta. Olimme Urjalan vanhainkodilla joukolla häntä onnittelemassa. Aika pirteä hän siellä vielä oli. Jaksoi istua, keskustella ja leikkiäkin laskea.

Helvi syntyi Sakkolan Purpuan kylässä 27.12. 1919. Siellä hän eli lapsuutensa vuodet. Purpuasta Tiinuksen perhe muutti Pyhäjärvelle Rotjanlahden kylään. Helvi oli silloin jo koululainen ja kävi sitten Salitsanrannan koulussa oppia saamassa. Rippikoulun nuori neitonen kävi Pyhäkylässä ja pääsi ripille Pyhäjärven kirkossa.

Rotjanlahdesta perhe muutti Vernitsan kylään, Laatokan rannalle. Vielä kerran oli muutto edessä takaisin syntymäpitäjään Sakkolaan, Kiviniemeen, josta Helvi sitten lähti evak-

kotaipaleelle vuonna 1939 muun perheen kanssa päätyen lopulta Urjalaan, josta löytyi elämäkumppani **Erkki Koivula**. Kehron kylään he asettuivat ja rakensivat omakotitalon.

Helvi oli hyvin lapsirakas ihminen. Perheeseen syntyi yhdeksän lasta, joista kuitenkin kaksi kuoli aivan pieninä ja vielä kolme lapsista aikuisina ennen pitkän iän saavuttanutta äitiään. Kehron kodissa hän sai asua melkein elämänsä loppuun saakka. Lea-tytär asusteli viime vuodet samassa taloudessa hänen kanssaan ja toimi samalla omaishoitajana, koska Helvi oli kuitenkin jo iäkäs eikä olisi yksin pystynyt arkiaskareista selviytymään.

Helvi oli innokas käsityöihminen. Hänellä oli saunakamarissa jatkuvasti kangaspuut pystyssä. Mattoja hän paukutteli luke-mattomat määrät vuosien mittaan. Samoin kauniita pöytäliinoja ja muita kudonnaisia. Vasta viimeisinä vuosina käsityöt jäivät.

Helvi sai elää pitkän ja vaiherikkaan elämän, joka ei aina ollut pelkkää myötämää. Lasten kuolemat olivat raskaita tapahtumia. Ihmeen tynesti hän nämä vastoinkäymiset hyväksyi säilyttäen iloisuutensa ja elämänmyönteisyytensä. Lapsenlapsille oli mummulan rakas paikka. Helvi huolehti ja hoiti. Hänen positiivisuutensa veti lähimmäisiä puoleensa, hänen seurustelunsa viihdytti. Terveystilalla olivat aina kyläilemään niin sukulaiset kuin naapuritkin. Helvi tykkäsi kun oli paljon väkeä ympärillä. Suuri joukko oli saatoväkeäkin 13. päivänä helmikuuta 2010 kun Helvi siunattiin haudan lepoon Urjalan kirkossa. Pyhäjärveltä, Laatokan rannalta olevasta hiekasta pappi muodosti ristin Helvin arkulle. Lasten ja lastenlasten kantaessa arkkua ulos kirkosta soivat urut jäähyväisiksi ”Laps olen köyhän kauniin Karjalan.” Helvi oli päässyt viimeiseen kotiinsa rakkaitten läheistensä luo. Me tänne jääneet muistellemme häntä lämmöllä ja kiitollisin mielin.

PIRKKO HAAVISTO

Kirkonsanoma

Jumala katsoo alas

Minun sieluni ylistää Herran suuruutta, minun henkeni riemuitsee Jumalasta, Vapauttajani, sillä hän on luonut katseensa vähäiseen palvelijaansa.—Hän on syönyt vallanpitäjät istuimiltaan ja korottanut alhaiset. Nälkäiset hän on ruokkinut runsain määrin, mutta rikkaat hän on lähettänyt tyhjin käsin pois.

Yllä olevat sanat ovat katkelma Marian kiitosvirrestä (Luuk. 1: 46-55). Niissä kuvastuu Marian kokemus Jumalan suuruudesta ja ihmisen pienyydestä. Martti Luther, joka on kirjoittanut laajan Marian kiitosvirren selityksen, sanoo kyseisestä kohdasta näin: ”Niin kuin Jumala alussa loi kaiken tyhjyydestä, samalla tavoin Hän toimii

aina maailman loppuun asti tehden arvokasta ja elävää siitä, mikä on alhaista, halveksittua, kurjaa, jopa kuollutta. Koska Häntä ylempänä ei ole ketään, ei Hän voi katsella ylöspäin eikä edes sivulle, vaan Hänen täytyy välttämättä katsella alaspäin. Mitä syvemmällä Hänen alapuolellaan joku on, sitä paremmin Hän näkee hänet.”

Ei ole sattumaa, että monille meistä ovat erityisesti jääneet mieleen elämämme synkät hetket. Evakkoon lähtö. Läheisen kuolema. Avioero. Sairastuminen. Omantunnon syytökset. Silloin olemme saattaneet väkvimmin tuntea myös elävän Jumalan läsnäolon. Armahtavaisuutta voikin

eniten odottaa sellaiselta ihmiseltä, joka on käynyt pohjalla asti – ellei hän ole unohtanut sitä.

On sanottu, että uskon suuret näköalat alkavat vastata siitä, että tunnustamme olevamme köyhiä uskosamme. Myönnämme, miten vähän luotamme ikuisen elämään ja lopetamme alituiset yrityksemme löytää pikkuruista laastaria suurien haavojemme peitoksi. Kristuksen sovitus-tö on ainut lääke synnin aiheuttamiin sielun haavoihin. Hänen haavojensa hinnalla me olemme parantuneet.

Uskonpuhdistajamme kehottaa vielä: ”Tulkaamme uskossamme niin rehellisiksi, että Jumala voi

käntää köyhyitemme päälle. Joka riemuitsee, riemuitkoon nöyrästi, sillä Jumala näkee vain alapuolleen. Jota kurjuus ahdistaa, älköön ahnastelko itselleen toisenlaista kohtaloa, niin että kadottaa luotamuksen siihen, että Jumala näkee. Hän pitää huolen omiensa askelista. Omin voimin ei kukaan menesty.”

Rakas taivaallinen Isämme. Kiitos, että sinä valitsit Jeesuksen äidiksi juuri Marian. Hän ei ollut rikas, kuuluisa eikä arvostettu. Kuitenkin sinä annoit hänelle suuren tehtävän. Anna meillekin tehtäviä, joilla voimme palvella sinua. Aamen.

MIRJA TENKANEN

Talvisodan päättymisen muistopäivänä Karjalaan jääneiden muistomerkillä

Huittisten Karjalaisten edustajat 13.3.1970 Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä. Henkilöt vasemmalta Toivo Pärssinen, Hilja Määttänen, Armas Äikiä, Ida Puputti ja Olavi Puputti. Huittisten Karjalaseuran edustajat 40 vuotta myöhemmin 13.3. 2010 kunniakäynnillä Talvisodan päättymisen 70-vuotispäivänä. Henkilöt vasemmalta Pauli Paukku, Paavo Punkari, Heikki Kiiski ja Merja Inkinen. Paavo Punkari puhui haudalla.

Merkkipäiviä

Konevitsa ja Laatokka jättivät pysyvimmat muistot Karjalasta

Rauha Mikkonen o.s. Anttonen täytti viime joulukuussa 90 vuotta Helsingissä. Hän on syntynyt Pyhäjärven Vernitsan kylässä. Vanhemmat **Olga** o.s. **Lappalainen** ja **Lauri Anttonen**. Rauha on koko työelämänsä toiminut ravintola-alalla. Aviomies **Erkki Nikkanen** nukkui pois 1988.

Karjalasta Rauha kertoi kaipaavansa vain Laatokan hiekkarantoja ja Konevitsaa. Hänellä on tarkassa muistissa monet lapsena tehdyt kirkkomatkat isoäidin Katka-mummon (Jekaterinan) kanssa luostarin jumalanpalveluksiin. Mumolla oli kirkossa oma määrätty paikka, jossa hän ristinmerkkejä tehden ja pol-

villaan rukoillen osallistui yhteiseen toimitukseen.

Isoäidin tavat, usko ja luostarin syvälle sydämeen tuntuva hartaus jäivät voimakkaana pienen tytön

mielen muistoihin, aina aikuisikään asti. Ja kun joskus kiireen täyttämässä elämässä tuli hetkiä, jolloin sielu kaipasi lepoa ja lohtua, askeleet veivät ortodoksikirkkoon. Siitäkin huolimatta, että Rauha on luterilainen.

Rauha on tehnyt kaksi kotiseutumatkaa ja molemmilla kerroilla hän on käynyt myös Konevitsassa. Hän ystäväystyi silloisen luostarin johtajan, arkki-mandriitta Nazarin kanssa ja tapasi hänet useita kertoja Helsingissäkin. He ovat edelleen kirjeenvaihdossa.

Omasta elämästään hän kertoi. – Olen elänyt hyvin moni-ilmeisen ja todella tapahtumarikkaan elämän, joten uusia elämyksiä en

enää kaipaa. En ole juhlinut myöskään merkkipäiviäni. Työelämässä näin niin paljon juhlimisia, joten omat juhlat ei kiinnostaa.

– Suvun vanhimpana elän päivän kerrallaan. Tietysti tässä iässä on jo vähän vaijokin, mutta joka päivä olen kiitollinen, että kunto jaloista huolimatta on vielä näinkin hyvä. Kotona on hyvä asua. Palveluita saan tarvittaessa ja hengen anti-mia on Pyhän Laurin kirkko aivan kodin tuntumassa.

Näin siis elettyyn elämänsä tyytyväinen Rauha-serkku, jolle myöhästyneet onnittelet muiltakin sukulaisilta vielä näin lehdessä välityksellä.

SÄLME RINTALA

Merkkipäiviä

Karjalais-kalevalalainen, rakkauden täyttämä kultahääjuhla

Viime Kalevalan päivänä tuli kuluneeksi 50 vuotta siitä, kun **Seija Eronen** ja **Antero Pärssinen** sanoivat Huittisten kirkossa toisilleen tahdon. Perheen lapset, Hannu, Leena ja Vesa järjestivät musiikillisesti upean kultahääjuhlan vanhemmilleen ja runsaalle sukulais- ja ystäväjoukko. Hennalan Upseerikerholla Lahdessa.

Morsian, samoin kuin suuri osa naisvieraista olivat pukeutuneet Kalevalan päivän teeman mukaan kansallispukuihin. Seija Pärssisen laatimat kukkaasetelmat pöydissä kuvasivat suomalaisuutta sisui- neen ja talvisine väreineen. Katajanoksien välistä nousivat valkoiset tulppaanit. Samat katajaisen kansan symbolit tulivat esiin myös ohjelmaesitteissä.

Tilaisuuden avasi **Hannu Pärssinen**, joka piti pienen puheen vanhemmil- leen sekä toivotti ison kut- suvierasjoukon tervetul- leeksi. Sen jälkeen musiik- kipedagogi **Heidi Äijälä**, yksi Suomen kantelevirtu- ooseista, soitti ”Kalevalai- sen vieraan tervehdyksen”.

Seuraava ohjelma olikin vaikuttava. Kultahääparin eteen nousi pastori **Lasse Reijomaa**, jonka toimesta tapahtui kultahääparin avioliupausten uudistami- nen. Pastori eteni puhees- saan vihkipakaavan mukaises- ti molemmille kysymyksi- neen. ”Tahdotko osoittaa

hänelle uskollisuutta ja rak- kautta sekä hyvinä että pa- hoina päivinä niin kauan kun elätte”. Tässä kohtaa kuulijan silmäkulmat kos- tuivat. Miten lähellä saat- taakin olla ”pahoina päivi-nä” aika, jolloin puoliso ihan konkreettisesti tarvit- see kumppanin tukea ja rakkaudellista myötätuntoa. Kumpikin puoliso tahdon -sanoillaan sitoutuivat. Ja kun musiikin parissa oltiin, niin pastori Reijomaa päät- teeksi esitti Herran siuna- uksen laulamalla. Ja tietysti morsian sai liiton vahvis- tukseksi hääsuudelman. Häälahjaksi Antero antoi Seijalle kultaisen kaulakel- lon, jota seurasi myös haus- ka puhe.

Yhteislauluna laulettiin Heidi Äijälän säestyksellä ”Varjele vakainen Luoja” sekä ”Karjalaisten laulu”. Sitten areenalle nousi Vesa- pojan lapsuus- ja futis- kaveri Santahaminasta, ny- kyisin Sibelius- Akatemian kamarimusiikin professori **Marko Ylönen**. Hänen sel- konsa soi niin hivelevän kauniisti, kuin vain Bachin musiikki parhaimmillaan soi.

Leena Pesonen, joka toimi tilaisuuden juontaja- na, ilmoitti ruokapöydän olevan katettu. Ja pyhäjär- veläisittäin ”pöytä ol kön- kelikkön syötävä”. Suoma- laisuus korostui pöydässä- kin. Kaikki tarjolle pantu oli hyvää suomalaista lähi- ruokaa paljon puhuttua

Kultahääpari Seija ja Antero Pärssinen sekä lapset Hannu, Leena ja Vesa.

maitoa myöten. Tyrnit ja muut marjat Pärssisten omasta puutarhasta. Poik- keuksena joissakin ruoka- juoman pulloissa näkyi ole- van ranskalaiset etiketit.

Monipuolinen ohjelma jatkui. Heidi Äijälä soitti kanteleellaan ”Laatokan lauluja”, ”Jo Karjalan kun- nailla” sekä ”Konevitsan kirkonkellot”, jonka jälkeen **Salme Rintala** kertoi Ko- nevitsan kirkonkelloista ja luostarin merkityksestä Py- häjärven pitäjään.

Useissa oopperoissa lau- lanut sopraano, musiikki- pedagogi **Outi Pekkarin- en** esitti ”Laps olen köy-

hän kauniin Karjalan” ja ”Onnelliset.” Heidi Äijälä ja Marko Ylönen musisoi- vat yhdessä kansanlauluja ”Taivas on sininen ja val- koinen”, ”Tuoll on mun kultani”, ”Yksi ruusu on kasvanut laaksossa” ym. ym.

Suomalaiseen juhlaan ja hähin kuuluu ehdottomasti haitarin soittoa. **Heikki Il- monen** haitarillaan soitti Häävalssin, ”Nyt valssi soi, ja kahden oomme...” Ensi rytmin kuultuaan Antero kumarsi Seijan valssiin ja siihen iloon yhtyivät per- heen lapsetkin puoliso- neen. Yhteisesti laulettiin

haitarin säestyksellä ”Kul- tainen nuoruus”, ”Heili Karjalasta” ja muitakin lau- luja.

Mukava yhdessäolo, seu- rustelu, yhteislaulut ja huip- pumuusikoiden taiteellinen anti tekivät Seijan ja Ante- ron kultahäistä ikimuistoi- set. Ja kiitollinen oli var- masti myös Punaisen Ris- tin katastrofirahasto. Juh- lavieraat eivät nimittäin saa- neet tuoda mitään lahjoja vaan mahdolliset lahjat tai muistamiset voitiin laittaa Punaisen Ristin lukittuihin lippaisiin juhlapaikalla.

SALME RINTALA

Vihittyjä

Leena Kukko ja **Markus Nieminen** on vihitty 5.3.2010 Huittisissa.

Leenan isoisä oli **Juho Kukko** Tiitulta, ja isä on **Tuomas Kukko**.

Valmistuneita

Terveystieteiden maisterik- si Tampereen yliopiston englanninkieliseltä Interna- tional Health -maisterioh- jelmalta valmistui 22.10. 2009 **Anna Pulakka**. An- nalla on aikaisemmin ter- veydenhoitajan ja farma- seutin tutkinnon.

Annan vanhemmat ovat **Ulla** ja **Esko Pulakka**. Ulla on syntynyt Suoniemeltä, Eskon juuret ovat isän puo- lelta Pyhäjärven Noiter- maassa: Esko isä **Veikko**, Veikon isä **Pekka Pulak- ka**.

Anna jatkaa opintojaan tutkijana Tampereen yli- opiston kansainvälisen lää- ketieteen yksikössä.

Sitä juhannusta ei tullut

Pyhäjärven Vernitsalla 7.3.1920 syntynyt **Else Katri Annikki Virtanen** o.s. **Lappalainen** täytti 90 vuotta. Vanhemmat olivat Maria o.s. Riikonen ja Aa- pro Lappalainen. On tultu ajallisesti ja tapahtumarik- kaasti pitkä matka sieltä syntymäkylästä Laatokan rannalta, Suomen läntiselle Pohjanlahden rannalle El- sen nykyiseen kotipaikkaan Poriin.

Else on tehnyt elämän- työnsä liike-elämän palve- luksessa. Nuorena vieraan palveluksessa, myöhemmin omien yritysten vetäjänä. Ja se työura alkoi jo sieltä Vernitsan Osuuskaupasta. Ihmisen elämästä löytyy useita tarinoita, mutta seu- raava tarina oli Elselle hy- vin merkityksellinen.

Isäni Juho Lappalainen meni hevosella eräänä tal- vipäivänä Vernitsan kaup- paan, jolloin Else kertoi hänelle huolensa. ”Minun pitäisi hakea kauppaan ta- varoihin täydennystä Salit- sarannan Osuuskaupasta, mutta ei ole kyytipeliä”. Isäni antoi aina ihmisten nimiä

hevosilleen.

Else lähti Lempi Marian kanssa matkaan ja matka onnistui melkein. Oli jo il- tahämä ja pois palatessa aukesi hevoselta rinnustin. Else ei oikein osannut toi- mia ja hevonenkin luimis- teli. Tiellä matkasi polku- pyörällä harmaapukuinen sotilas. Elseä vähän pelotti, liekö desantti vai mikä, mutta apua kuitenkin pyy- dän. Nuori mies antoi au- liisti apuaan. Satoi rinnuk- sen tottuneesti ja kertoi sa- malla olevansa matkalla ha- kemaan lomalappua koti- puoleen Kiikoisiin. Eroles- sa Else avusta kiitollisena lupasi tupakka-askin pal- kaksi.

Viikon kuluttua sotilas tuli kauppaan hakemaan palkkiotaan. Ja niinhän si- nä kävi kuin laulussa: ”kun kerran katsoin myyjättären silmiin sinisiin...”. Nuori mies oli **Aulis Virtanen**, autonkuljettajana rintamal- la. Mies, josta tuli myö- hemmin Elsen aviomies. Else muutti Viipuriin, mut- ta se ei haitannut seuruste- lua. Häät suunniteltiin ju- hannukseksi 1944. Kutsu- kortitkin oli lähetetty su- kulaisille. Sitä juhannusta ei koskaan tullut. Ennen juhannusta alkanut Neu-

Else Virtanen, o.s. Lappalainen täytti Porissa 90 vuotta, kuvassa edesmenneen miehensä Aulis Vir- tasan kanssa.

vostoliiton suurhyökkäys oli rajuinta, mitä koskaan oli Pohjoismaissa koettu.

Taistelujen päätyttyä Au- lis etsi Elsen olinpaikan ja yhdessä he muuttivat Kiik- kaan. Vihkiminen tapahtui Kiikan kirkossa, Else Lot- ta-puvussa, Auliksella soti- lasasu. Evakkoon lähetetty morsiuspuku löytyi moni- en kuukausien jälkeen Kor- pilahden postista.

Perheeseen syntyi kolme poikaa, **Esa**, **Pekka** ja **Olli**, ja heidän myötä uudet su- kupolvet jatkavat nyt elä- mää. Else iloitsi, että he saivat olla Auliksen kanssa yhdessä pitkään, 60 vuotta.

Viettää yhdessä vielä eläke- päiviäkin kotona ja kesä- mökillä ja iloita lapsenlap- sista ja monista elämän pie- nistä iloista. Aulis nukkui pois viisi vuotta sitten.

Tällä hetkellä iloa on myös siitä, että Olli-poika muutti äitinsä turvaksi El- sen omakotitaloon. Terve- yskin on ihan kohtalainen, joten eihän tässä mitään hätää, toteaa aina elämän- myönteinen Else Virtanen.

Kiitokset Esalle, Pekalle ja Ollille hienosti järjeste- tystä Else-äidin syntymä- päiväjuhlasta Hotelli Elli- vuoreessa.

SALME RINTALA

* **Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki.**

Hinta 20 euroa+ postikulut.

***Isännänviiri** (suunnittelu Kaarle Viika)

350 tai 450 cm. Hintaa 75 euroa + postikulut

* **Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari** (suunnittelu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 40 euroa + postikulut.

* **Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi** v. 1989 ilmestynyttä kuvateosta edelleen saatavissa.

Hinta 25 euroa + postikulut.

* **Kari Uusitalo ja Mauri Vanhanen Kaiku-urheilu- seuran historiikki.** Hintaa 10 euroa + postikulut.

* **Tilaukset säätiön asiames** Pirjo Kiiala

puh. 044-2815047 pirjo.kiiala@luukku.com

Emilian hevostalli

Esikoululainen **Emilia Kalliomäki** (6 v.) Virroilta lähettää tämän kuvan kera terveisii erityisesti kaikille lehtemme nuorille lukijoille. Emilia on kiinnostunut mm. hevosista, joita on kertynyt **Yrjö**-papan teke- mään talliin 9 kappaletta. Vaikka maailma on vuosisa- tojen aikana suuresti muuttunut, hevoset ovat olleet ihmisten hyviä ja uskollisia palvelijoita niin työn saroilla, kuin kilpailujenkin kentillä. Hyvistä hevosista on puhuttu paljon ja ne ovat vieläkin kysyttyjä mm. ratsastusharrastajien keskuudessa. Kuvan otti Yrjö S., joka kannustaa nuoria lukijoita kirjoittamaan harras- tuksistaan lehtemme toimitukseen.

Pyhäjärven merkkirakennusten tuhosta 70 vuotta

Vpl Pyhäjärven suomalais-ajan tunnetuimmat rakennukset olivat kirkko, Taubilan kartanon päärakennus sekä suojeluskuntatalo Kokkolinna. Nämä kaikki tuhoutuivat talvisodan jälkeen maaliskuussa 1940. Ainoastaan kirkon tuhosta on täsmällinen tieto, Taubilan hävitys on helposti pääteltävissä ja Kokkolinnan osaltakin asia on käytännössä selvä. Mainitut rakennukset eivät tuhoutuneet sodassa tai sotatoimien johdosta eivätkä silloisen vihollisen toimesta, mitä asiaa on tavattu ja tavataan edelleen peitellä. Rakennusten hävittäminen oli vastoin tuoretta Moskovan rauhansopimusta, jonka mukaan luovutusalueelta siirtyvä väestö ei saa hävittää kiinteää omaisuuttaan.

Kirkko

Pyhäjärven kirkko valmistui Lorenz Stofferin piirustusten pohjalta vuonna 1765. Kirkko oli hirrestä rakennettu, malliltaan ristikirkko ja siihen kuului erillinen kellotapuli, joka sijaitisi nykyisen kirkon muistomerkin kohdalla. Kirkko peruskorjattiin vuonna 1902, jolloin hankittiin myös urut ja kamiinalämmitys.

Pyhäjärven kirkko ei koenut kohtaloaan talvisodassa, vaan vasta rauhan tultua, kaksi päivää sodan päättymisen jälkeen 15.3.1940. Kirkon syyttivät tuleen viimeisten joukossa Pyhäjärveltä poistuneet suomalaiset. Kirkko ei siis palanut sodassa, vaikka näin on viime aikoihin asti usein annettu ymmärtää niin puheissa kuin kirjoituksissa. Erityisen ihmeteltävää oli, kun kirkon muistomerkin vihkimistilaisuudessa kesällä 2002 Antero Pärssinen lausui avauspuheessaan kirkon palaneen talvisodan aikana.

Myös Pyhäjärvi-lehdessä asiaa on käsitelty vuosikymmenten ajan hieman epämääräisesti ja passiivimuodossa: paloi, tuhoutui sodan yhteydessä, tms., ikään kuin syy olisi epäselvä. Kirjoittamassaan Pyhäjärven ”historiassa” ruustinna Impi Wiika väistelee asiaa toteamalla (s. 44), että ”*Kun nykyisen sodan myrsky hävitti temppelin ...*”. Myöhemmin samassa kirjassa Wiika sentään mainitsee palon päivämäärän mutta ei ota syyhyn kantaa (s. 468): ”... viimeinen nähtävyys, mikä kohtasi lähtijän silmiä, liekkeihin sortuva kotoinen kirkko, ...”. Kirjan kirjoittamisen aikaan 1940-luvun lopulla näiden vielä melko tuoreiden tapahtumien kipeys lienee vaikuttanut asiaan. Historiankirjoituksessa asian peittäilyä on silti vaikea perustella.

Ajallinen läheisyyksään ei tältä osin puolusta vuonna 1989 julkaistua Reino O.

Kirkko ja kellotapuli.

Taubilan kartanon päärakennus. Kuva: Pyhäjärvi-Säätiön arkisto.

Kukon ja Kaarle Viikan Pyhäjärvi-kirjaa, jossa todetaan (s.10), että ”*Myös Pyhäjärven kirkko paloi talvisodan loppuvaiheessa*”. Kirkon todellinen kohtalo on tässäkin lehdessä kerrottu ainakin pariin otteeseen, mutta asia ole kaikille mennyt perille. Tuorein ja valitettavasti pysyvään dokumenttiin jäänyt virhe tai epämääräisyys sisältyy vuonna 2007 Vpl Pyhäjärvi-Seuran toimesta julkaistun Muistojen järvi –videotallenteeseen, jossa kertoja Antero Pärssinen lausuu, että ”*Pyhäjärven kirkko oli sortunut liekkeihin talvisodan päätösaiheissa*”.

Lieneekö ollut tarkoituksena, mutta asiaa tuntematon lukija tai kuulija saa näistä lähteistä helposti käsityksen, että kirkko tuhoutui sodassa ja ilmeisesti siis vihollisen toimesta. Ainaakin verkkotietosanakirja Wikipediaan tämä sanoma oli mennyt läpi, sillä sen kohdassa ”Pyhäjärvi Vpl” väitettiin vielä tämän kirjoittamiseen asti, että pitäjän kirkko olisi palanut talvisodassa. Olen korjannut asian Wikissä kuntoon.

Taubila

Taubila (”Touvila”) oli itäisen Kannaksen huomattavin lahjoitusmaatila, pinta-alaltaan alun pitäen noin 3500 hehtaaria. 1800-luvun alkupuolelta peräisin oleva Taubilan kartano näyttävintä pylväikköineen oli paikallisen rakennus, jonne rahvaalla ei ollut asiaa. Taubila oli 1700-luvun lopulta venäläisen Freedericksz-suvun hallussa, jonka viimeinen omistaja-paroni myi koko tilan Venäjän vallankumouksen jälkimaininkeissa vuonna 1918 Karl Fazerille.

Tähän artikkeliin kuulumattomana anekdoottina

kerrottakoon, että Fazer järjesti kaupan kylkiäisenä paronille hoitopaikan – tai paremminkin pakopaikan bolsevikkeilta – tämän vanhuuden päville Kauniaisiin, kylpylä Bad Grankullaan. Siellä paroni Freedericksz, Taubilan kartanon viimeinen omistaja, eli vuoteen 1927 ja on haudattu Kauniaisien yksityiselle hautausmaalle.

Taubilan päärakennuksen kohtalosta ei ole yhtä täsmällistä lähdettä, mutta eri tietoja yhdistämällä asiasta ei ole epäselvyyttä. Taubilan kartano koki talvisodan jo päätyttyä kirkon kohtalon eli suomalaiset polttivat sen viime toina. Impi Wiika

tosin – historiantyylinsä mukaisesti – toteaa ensin kirjassaan (s. 138) hovin päärakennuksen tuhoutuneen jo talvisodassa. Wiika menee kuitenkin omaan ansaansa saman teoksen sivulla 471, jossa hän kuvaa tilannetta suomalaisten valatessa Pyhäjärven takaisin elokuussa 1941.

Wiika kirjoittaa seuraavasti tilanteesta ilmapäivällä 21.8.1941: ”*Edessä oleva Alakylä paloi parhaillaan vetäytyvän vihollisen syyttämänä. Tälöin paloi poroksi mm. historiallinen Taubilan kartano*”. Wiikan into laittaa Taubilan tuho vihollisen piikkiin on niin suuri, että hän tulee kirjassaan polttaneeksi kartanon kahteen kertaan! Se edellyttäisi, että venäläiset olisivat rakentaneet päärakennuksen uudestaan välirauhan aikana 1940-41, mistä sentään ei ole näyttöä.

Pyhäjärvelle elokuussa 1941 saapuneet suomalaiset ovat kertoneet Taubilan kartanon paikalla kasvaneen jo horsmaa, mikä tuskin olisi mahdollista muutaman päivän kuluttua tulipalosta. Toisena kesänä tulipalon jälkeen horsma kyllä rehottaa. Tilanteesta on tuolta ajalta valokuvia, joissa näkyy pinottuja tiiliä ja paikalle ajettuja sorakasoja, mikä viittaa venäläisten suunnitteleen paikan jonkinlaista uudiskäyttöä. Asiaa on tiedusteltu myös Fazerin perillisiltä, joiden mukaan heillä kaikilla on yksi ja sama tieto: kartanon polttivat suomalaiset ennen lähtöään talvisodan päätyttyä.

Taubilan päärakennuksen jäännökset on tänäänkin helposti löydettävissä. Pyhäjärven keskustasta Taubilaan kulkeva pitkä ja suora tielinja päättyy uuden ortodoksikirkon ohitettuaan lehtipuuta kasvavaan metsikköön, jonka maaperässä rakennuksen tiiliruuniot ovat edelleen näkyvillä.

Kokkolinna

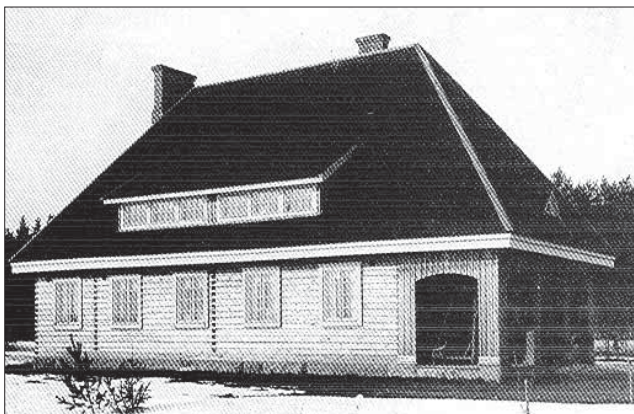
Taubilan kartanon metsänhoitaja Gösta Francken kuoltua hänen perheensä muutti Helsinkiin. Metsänhoitajan asuntona toiminut iso talo Kokkomäellä jäi näin tyhjäksi ja Karl Fazer myi sen 1,5 hehtaarin tontteineen Pyhäjärven suojeluskunnalle aseveliehoilla vuonna 1930. Taloa laajennettiin sen jälkeen rakentamalla juhlasali ja uusi Kokkolinnaksi ristitty suojeluskuntatalo vihittiin käyttöön 1932. Rakennus toimi myös urheilu- ja moninaisen harrastustoiminnan pitopaikana. Kokkolinnan huvitelaisuudessa tahtoivat seudun miehet näyttää mahtiaan myös puukoin ja pistoolein, mistä kerrotaan huikaita tarinoita.

Suojeluskuntatalon lopullisesta kohtalosta kirjoittaa Impi Wiika kirjansa sivulla 348, että ”*Kokkolinna oli talvisodassa täysin tuhoutunut*”. Tämän lisäksi sivulla 474 Wiika kuvailee kylän maisemia suomalaisten tultua taas isänniksi elokuussa 1941: ”*Asemansentu oli tyystin poltettu, ... samoin Kokkolinna ja Taubilan kartano*”. Poltettu kyllä, mutta milloin ja kenen toimesta? Wiikan tekstiin ei tässäkään tapauksessa ole luottamista, kuten edellä kuvattu Taubilan tapaus osoittaa. Semminkin kun Wiika antaa nytkin ymmärtää rakennuksen palaneen sekä talvi- että jatkosodassa.

Kokkolinnalle on mitä ilmeisimmin käynyt kirkon ja Taubilan tavoin. Rakennusta ei haluttu jättää talvisodan jälkeen valloittajalle, joten se tuikattiin tuleen. Asiaa lienee parhaiten ollut perillä Pyhäjärven suojeluskunnan päällikkö Viljo Pärssinen, joka kirjoittaa Pyhäjärvi-lehdessä 1/1987 seuraavasti: ”*Taubilan kartanon kaunis päärakennus ja uhlas Kokkolinna tuhoutuivat talvisodan viimeisessä näytöksessä*”. Kyllä vain, viimeisessä näytöksessä, jonka ohjaajina olivat suomalaiset.

Koska Pyhäjärven merkkirakennukset tuhoitiin vasta rauhan tultua, ei asialla ollut vaikutusta sodan kulkuun. Kyseessä oli siis eräänlainen kosto tai mielenilmaus kotiseudun menetyksestä, kirkon kohdalla myös halu säästää pyhäkö mahdolliselta ateistien mielivallalta.

Neuvostoajanakin moni Kannaksen kirkko tai muu merkkirakennus säilyi pysyvässä, vaikka meni huonoon kuntoon tai rappeutui. Olsivatko Pyhäjärven kirkko, Taubilan kartano ja suojeluskuntatalo Kokkolinna edelleen olemassa, mikäli suomalaiset olisivat ne säästäneet. Sitä me emme saa koskaan tietää.

Kokkolinna.

TUOMO KUKKO

Talvisota jäi taakse – kotiinpaluu Karjalaan koitti aikanaan

Talvisota loppui 13.3.1939 ja jatkosota alkoi kesällä 1941. Muutamat alkoivat kotiutua takaisin Karjalaan jo syyskesällä 1941 – ne, joilla oli koti säilynyt. Ensin kuitenkin menivät rai-vaus- ja puhdistusjoukot. Oli raivattava miinoja ja käsikranaatteja pois siviili-en tieltä.

Metsissä piileskeli desant-teja, ne olivat vaarallisia niin siviileille kuin sotilaillekin. Muutamia rohkeita meni elokuussa 1941 ihan hen-kensä kaupalla, kun koti-ikävä oli kova. Noin 70 prosenttia karjalaisista pa-lasi takaisin kotikonnuil-leen.

Vihdoin keväällä 1942 mekin pääsimme muutta-maan takaisin kotiin Pyhä-järvelle. Nyt palasimme oi-kein matkustajavaunuissa, eläimet omissaan junan pe-rässä. Muistan, kuinka juna oli nytkin täynnä paluu-muuttajia. Jyväskylässä ju-namme pysähtyi joksikin ajaksi, ja isä sanoi: Suoma, lähdetään katsomaan vähän kaupunkia, minä olen ollut täällä alokkaita koulutta-massa. Liekö ollut enne sil-le, että tulin myöhemmin asumaan Jyväskylän ympä-ristössä.

Paluumatkalla kotiin jän-nitys oli korkealla – mitä mahdollimekaan nähdä pe-rille päästyämme? Silmät lepäsivät kauniin Punkhar-jun maisemissa. Vihdoin sitten olimme Käkisalme-sa, ja matkamme edetessä kotikylään Sortanlahteen näkyi sodan tuhoja kaik-kialla. Sortanlahti oli en-nen sotia vilkas satama- ja kauppapaikka – maan toi-seksi suurin satama Laoto-kan rannalla. Sortanlahti oli myös sotilastukikohta. Kauppaa käytiin kovasti Pietarin välillä puolin ja toi-sin. Sortanlahdessa poik-kesivat suuret sota-, kaup-pa- ja matkustaja-alukset. Lisäksi oli kaksi pienem-pää laivaa, Vakava ja Yrjö, sekä rannikkotykistön moottorivene. Vakava kul-jetti matkustajia Konevit-san välillä kuin moottori-venekin. Yrjö oli armeijan rahtilaiva, joka kuljetti rah-titavaraa. Sotalaivoja olivat Aunus ja Aallokas. Kone-vitsan kasarmissa toimi koulutuspatteri, rakenteel-taan se oli Järisevän kasar-min kaltainen.

Kotikylään päästyämme selvisi, että Sortanlahdessa oli vain neljä taloa jäljellä: satamassa yksi, postitalo, kotini naapurissa Huuhka, jossa oli esikunta, sekä Ramman talo, jossa oli lot-takanttiini. Uutta kylään ei saanut rakentaa, kun se oli sotatila-alueetta. Muulla tar-tuttiin riipeästi rakennus- ja korjaustöihin.

Sotilaita oli raivauksessa ynnä muissa töissä. Paikoin

oli vaarallista liikkua, venä-läisiä desantteja liikkui vä-hän joka puolella, ja niistä varoitettiin; vallankin öi-seen aikaan olivat liikkeel-lä. Asuimme vähän aikaa taaempana Kymäläisellä yhteismajoituksessa. Muu-timme siitä naapurikylään Vernitsalle ja Kaarin-sisa-reni aloitti siellä koulun. Elämä oli kuitenkin sen verran rauhatonta, ettei opettaja uskaltanut laittaa siskoa yksin pois koulusta, vaan toi pyöränsä kanssa kotiin.

Vernitsallakin jouduim-me keskellä yötä yöpuki-neissamme hakeutumaan ojan pohjia myöten isän veljen luo, koska he asuivat metsän laidassa, päästäk-semme nopeasti metsän suojaan. Isä entisenä soti-laana kehotti meitä paina-maan päämme sammaleen suojaan. Muistan hyvin, kun vasemman korvan vie-restä kuului vaan ”viu, viu”, kun kuulat pomppivat sii-nä sammaleessa.

Pyhjäjärven kirkolle oli sieltä noin kahdeksantoista kilometriä, ja siellä hoi-dettiin kaikki juoksevat asi-at. Kerran läksin yksin asi-oita ajamaan polkupyöräl-lä. Olin kuullut, että ennen Salitsanrantaa hiekkakan-kaalla on pitkät rivit venä-läisten sotilaiden hautoja, melkein valtatie varrella. Nuori kun olin, en osan-nut peljätä, ja poikkesin katsomaan niitä. Palattua-ni kerroin, missä kävin, ja kaikki olivat kauhuissaan, että miten uskalsit, kun siel-lä metsässä liikkuu desant-teja. Vasta siinä pelko val-tasi. Varjelus oli jälleen mukana.

Kaikesta huolimatta rai-vaus- ja korjaustöitä teh-tiin kaikkialla, ja muistet-tiin kiittääkin. 7.6.1942 kan-sa kerääntyi satamäärin pa-laneen kirkon raunioille kii-tosjumalanpalvelukseen ja veisasi voimakkaasti ”Ju-mala ompi linnamme”.

Sodan tuhojen jälkeen is-tutettiin uutta metsää, mi-näkin olin osaltani siinä työssä mukana. Tässä vai-heessa päästiin muutta-maan takaisin Sortanlah-teen Haahtitalolle Lukka-rilan perheen kanssa. Meil-lä oli yhteinen keittiö ja omat huoneet asua. Talo oli laivaston matruusien käytössä, he asuivat enti-sen postikonttorin tiloissa.

Huvituksistakin sen ver-ran, että Vernitsalle oli ra-kennettu keinu nuoria var-ten, jossa he tapasivat toi-siaan keinuen ja laulellen.

Aloitin rippikoulun syk-syllä 1942, ja ripille pää-simme vappuna 1943 Py-häjärven vanhalla koululla. Rippi-isä, niin kuin rovasti Viikaa kutsuimme, vaati seitsemäntoista vuoden iän,

jotta ymmärtäisimme kou-lun tarkoituksen. Kaikesta puutteesta huolimatta muistan tilaisuuden juhla-vaksi ja koskettavaksi, jon-ka muisto on seurannut elä-määni. Nykyisessä asuin-paikassani Korpilahdella on vielä kaksi rippisartani, **Salme Nurminen (Kun-tamo)** ja **Sirkka Honka-nen (Rautiainen)**. Tava-tessamme taas muistelem-me niitä vanhoja aikoja.

Aika kului ja Haahti-ta-loa tarvittiin taas sotilas-käyttöön. Isä oli alkanut rakentaa saunasta väliaikais-ta asuntoa. Vaara vaani joka paikassa. Äidin kävellessä kotitalomme pihalla hän huomasi marjapensaiden juurella oudon esineen ja oli kumartumassa sen puo-leen. Valppaat sotaopajat esi-kunnasta huomasivat sen ja huusivat ikkunasta: ”Emäntä älkää koskeko sii-hen mitä nyt katsotte, me tullaan täältä”. Niinhän se oli räjähtävä käsikranaatti, jonka sotilaat tekivät mi-tättömäksi. Jälleen oli var-jelus mukana.

Pääsin harjoittelijaksi ko-tikylääni Ala-Vuoksen Osuusliikkeeseen, joka oli jonkun matkan päässä kes-kustasta. Pääliike oli Sak-kolan Kiviniemen Kasar-milassa. Oltuani harjoitte-lijana minut siirrettiin Sak-kolan kirkolle, joka oli Tai-paleen menevän tien var-rella Suvanto-järven ran-nalla.

Matkaa sinne oli noin 25 kilometriä eikä sinne kul-kenut mitään vakituista kul-kuneuvoa. Läksin jalkaisin taivaltamaan kassi kädes-säni. Äiti tuli saattamaan, hän kohotti kätensä kohti taivasta ja sanoi, että sieltä tulee apu – muista että mi-tään ei tapahdu Jumalan sallimatta. Voi vain arvail-la, minkälaisella mielellä hän minut lähetti matkaan, kun vaara vaani kaikkialla.

Enkkuassa oli mummo-lani, sinne saakka oli tuttua maisemaa. Saapurssa olin käynyt kaupoilla mummon kanssa. Äiti neuvoi, että jos et jaksa kävellä, niin mene Saapurssa tien oi-kealla puolella olevaan ta-loon, jonne johtaa koivu-kuja, ja sano kenen tyttö olet; se on sukulaistalo. Pi-meä alkoi laskeutua ja alkoi sataakin, ja menin äidin neuvomaan taloon. Siellä isäntä sanoi: ”Voi hyvä laps, pimeä tulee ja tuntematon seutu...” Käski emännän laittaa minulle ruokaa, meni itse valjastamaan hevosen ja vei perille asti. Siellä mi-nua oli odotettu ja ihmetel-ty, mihin kummaan se tyt-tö oli joutunut, desantteja-kun vain joka puolella liikkui.

Loppu hyvin, kaikki hy-vin. Jätän lukijan pääteltä-väksi, oliko tässäkin varje-

lus mukana. Soitin sieltä heti esikuntaan, että olen onnellisesti perillä. Sieltä veisivät sanaa kotiin, jossa sitä oli jo levottomana odo-tettu.

Kotona pääsin sittemmin käymään armeijan koppi-auton kyydissä, joka kuljet-ti Ylläppään ja Yläjärven patterien kautta sotilaita Sortanlahteen. Muita kul-kuneuvoja ei ollut.

Tuli kevät 1944 ja elämä kävi taas rauhattomaksi. Venäläisiä sotilaita oli Su-vanto-järven vastapäisellä rannalla passissa, ja pelko valtasi taas. Yötä päivää juostiin pommisuojan ja kaupan väliä. Pääliikkeeltä tuli käsky hälytyksen sattu-essa jättää kauppa ja juosta pommisuojaan.

Kotiin pidin yhteyttä esi-kunnan kautta. Me kuultiin radiosta, että Sortanlahtea evakuoidaan. Soitin sinne, ja esikunnasta vastattiin, että ovat jo lähteneet.

Kuulimme myös radios-ta, että Elisenvaarassa oli ollut kova pommitus, kaik-ki junanvaunut olivat men-neet maan tasalle. Ihmis-ten jalkoja ja käsiä oli roik-kunut puiden oksilla. Luu-limme, että kotiväkeni oli siinä junassa, ja olin jo melko varma heidän menetyk-sestään. Otin kuitenkin sel-vää siirtoväen huollosta, mihin ovat Sortanlahdesta vieneet, ja sain vastaukseksi, että johonkin Jyväskylän ympäristöön.

Meidät liikkeen työnteki-jät haettiin kaikki kokoon Kasarmilaan ja annettiin ai-kaa kaksi viikkoa hakea omaisiaan ja sitten kokoon-tua Hämeenlinnaan. Sieltä jokainen saisi työpaikan, joka on sen sodan takia menettänyt.

Tulin Jyväskylään ja sain tietää, että omaiseni olivat Korpilahdella, jonne kulki vain yksi auto, ja sekin oli jo ennättänyt lähteä. Tulin Suomi-laivalla Korpilahdel-le. Matkustajat sanoivat, että se on kaunis paikka-kunta. Olin väsynyt ja mat-kan ajan sain levätä laivas-sa. Korpilahtea lähestyttä-essä tulin sitä katsomaan. Katseeni kohtasi kirkon tornin korkealla mäellä. Ajattelin, että se näyttää nyt elämäni suunnan. Siitä tulikin rakas kotikirkkoni, ja jäin Korpilahdelle.

Perheeni tapasin Korpi-lahden Saakosken koululla. Äiti sanoi, että heitä kuljet-tanut juna oli ehtinyt juuri lähteä Elisenvaarasta, kun toinen tuli tilalle, ja se pom-mitettiin maan tasalle.

Suurin osa karjalaisista joutui toistamiseen lähte-mään sotaa pakoon. Alkoi taas uuden kodin etsimi-nen, joka perheelleni löytyi Jämijärveltä. Muuttoja oli monia. Viimeinenkin muut-to on tehty, ei tarvitse enää muuttaa mihinkään.

Kolmastoista päivä
maaliskuussa 1940

Kohtalon päivä se kolmastoista, se mielessä säilyy, ei sitä mikään voi poistaa. Kyynel silmässä muistelee taas kotia rakkaan Karjalan maan.

Vaan hetkisen siitä vie’ iloita saimme, uusi evakkotaival oli taas osanamme. Vain toivoa voi vaikka olis se kaunista unta, että sun peltojas kyntäis viel uus sukukunta.

Karjala itkee kaipuuta syvää, odottaa kyntäjää, kylväjää jyvän. Esi-isät raatoivat, raivasivat maan, sukupolville, siellä he lepäävät mullassa synnyinmaan.

Sun hongistas, järvistä vielä yhä voimaa saamme, kotimatkoilla rakkaan synnyinmaamme.

SUOMA SAARINEN

Näiden kaikkien muisto-
jen rinnalla palaavat mie-
leen raskaat sotiemme ajat.
Rajojen avauduttua 1990
on ollut tilaisuus käydä ko-
tikonnuilla lapsuuden Laa-
tokan rannalla pyhiinrael-
lusmatkalla voimia ammen-
tamassa.
”Herra on minun turvani ja
linnani, hän on minun Jumala-
ni jobon minä turvaan.”
Psalmi 91-2

SUOMA SAARINEN

Vanhat palstat puhuvat

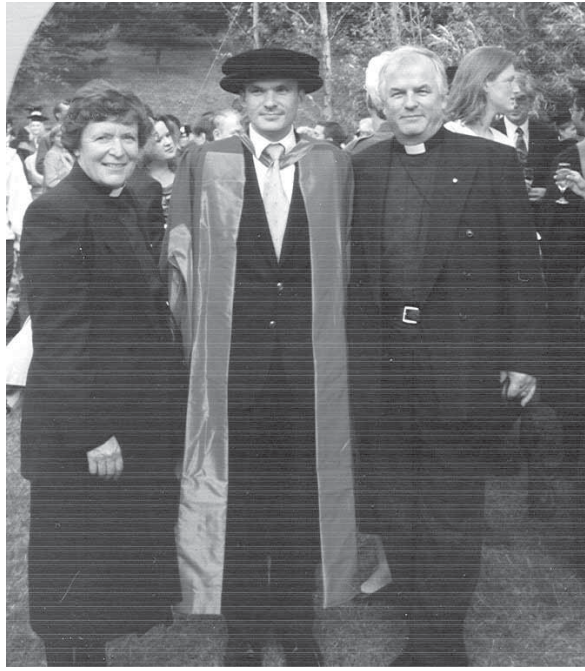
Talvisotaa muisteltiin
useissa kirjoituksissa

Vpl. Pyhäjärvi-lehti 25 vuotta sitten,
kooste Reino Äikiä

Talvisodan päättyminen 45 vuotta aikaisemmin oli huomioitu maaliskuun 1985 lehdessä erittäin hyvin. Lehden etusivulla käsiteltiin raskaita rauhan ehtoja ja Karjalan kansan evakkotaivalta. Lehden sisäisivuilla oli eversti evp. **Keijo Huuhkan** ansiokas kirjoitus ” Kalvavaa murhetta oli mahdollon torjua”. Vaikka talvisodan päättymistä oli hartaasti odotettu Karjalan menetys masensi, muisteli Huuhka kirjoituksessaan. Talvisodan ajan palveli nuori upseeri ERP 8 joukoissa Laatokan pohjoispuolella.

Nestori Kaasalainen käsitteli talvisotaa kirjoituk-
sessaan ”Järisevän linnake- peräänantamaton lukko
Taipaleen puolustuksessa. Varsin seikkaperäisen se-
lostuksensa Järisevässä koko talvisodan ajan ollut
Nestori Kaasalainen lopettaa vaurioituneen tykin
viimeiseen taisteluun: ”Matti Vesikon tuotua hälytyk-
sen tykkiasemaan käytiin tosi toimiin. Asemestari
Tähkää oli putsailut tykin lukkolaitteen. Jälle
ilmesty kolme hyökkäysvaunua. Totesimme, että
siinähan on sopivat suorasuuntausmaalit. Tykin luk-
kolaite toimi oli saatu paikoilleen ja tykki liikkui
sivusuunnassa ja korotuskin pelasi mutta tähtäinlaite
oli epäkunnossa eikä iskurin jousikaan toiminut.
Onneksi iskuri oli rakenteeltaan sellainen, että sen
pää ulottui lukkolaitteen ulkopuolelle ja siitä tuli apu
tätärään tilanteeseen. Ammunta voitiin aloittaa. Suun-
ta katsottiin tykin putkea pitkin , korotusta käännet-
tiin arvion mukaan ja Tähkäpään vasaran isku käyn-
nisti iskurin toiminnan. Vaikka ammunta aloitettiin
hakuammunnan merkeissä se osoitti kuitenkin, että
mukamas tuhottu patteri oli vielä raajarikkonakin
taistelukelpoinen. Ammunta jatkui ja seuraavaksi saa-
tiinkin tähtäimeen jo yksi hyökkäysvaunuista, joka
leimahti tulee ja muut vaunut kääntyivät takaisin.
kevyemmät aseet tuhosivat runsaasti vihollisrivistöä
jopa niin, että vihollisen tappioihin Kaasalainen ker-
toi alkavan kolminumeroisella luvulla. Jälleen Järise-
vän linnake osoitti olevansa luotettava ja peräänanta-
maton lukko Taipaleenjoen puolustusrakennelmas-
sa”. Kirjoituksessa todetaan lopuksi kuinka viimeksi
mainitun puolustustaistelun ansiosta Järisevän tykki
sai suorastaan legendaarisen maineen. Siksi ei ole
mikään ihme, että tykki on tuotu arvokkaalle kunnia-
paikalle Suomenlinnan Merivoimien museoon kerto-
maan jälkipolvillekin työstä itsenäisyyden hyväksi.

Kansainvälisen politiikan tutkimus on kasvava tieteenala, toteaa professori Tuomas Forsberg

Tuomas Forsberg väitteli tohtoriksi Englannissa 1998, kuvassa mukana tilaisuuteen osallistuneet vanhemmat Silja ja Juhani Forsberg.

Tuomas Forsberg

Doctor of Philosophy Tuomas Forsberg on työskennellyt Ulkopoliittisen Instituutin johtajana Helsingissä sekä maailmanpolitiikan professorina Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitoksella. Tällä hetkellä hän on Tampereen yliopiston kansainvälisen politiikan professori. Hän on myös Tampereen yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan varadekaani.

Hän on tutkinut muun muassa kylmän sodan päättymistä ja suurvaltojen välisiä suhteita, globaalin totuuskomission mahdollisuuksia, aluekiistoja ja konfliktien välistä sovittelua sekä Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, kuten EU:n ja Venäjän suhteita ja Suomen ja Ruotsin asemaa EU:ssa.

Luottamustehtäviä:

- * Poliitiikan tutkimuksen tutkijakoulu, johtaja
- * Aleksanteri-instituutti, johtokunnan jäsen
- * Ulkopoliitiikan tutkimuksen säätiö, varapuheenjohtaja
- * Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen tutkijakoulu, johtoryhmän jäsen
- * Kansainvälisten suhteiden tutkimuksen seura, hallituksen jäsen

Tohtori Forsberg on julkaisut neljä kirjaa, joista Nato-kirja (2002) sai yleisön suuren kiinnostuksen. Useita referee-artikkeleita sekä artikkeleita kokoomateoksissa. Minkälaista kansainvälisen politiikan tutkimusta tarvitaan? Virkaanastujaisesityelmä Tampereen Yliopisto 2009.

Tampereen yliopiston kansainvälisen politiikan professori **Tuomas Forsberg** on hyvin tunnettu julkisuudessa. Eri viestintävälineet radio ja televisio välittävät usein arvostetun professorin kannanottoja maailmanpolitiikasta ja eri kriisialueista.

Meille pyhäjärveläisille Tuomas Forsberg on tuttu Pyhäjärvi-juhlien juhlapuhujana Huittisissa 2006, jonka eri tilaisuuksiin hän osallistui Nora-vaimonsa kanssa. Tuomaksen isä **Juhani Forsberg** on syntynyt Pyhäjärven Konnitsassa.

Tuomas puolestaan on syntynyt ja kasvanut Helsingissä. Hän tuli 1985 kuuden laudaturin ylioppilaaksi Helsingin Suomalaisesta Yhteiskoulusta. **Martti**-veli muutamaa vuotta myöhemmin kirjoitti saman määrän älliä. Toteamuksen, tähän olette viisaita veljeksiä, Tuomas tyrmää välittömästi.

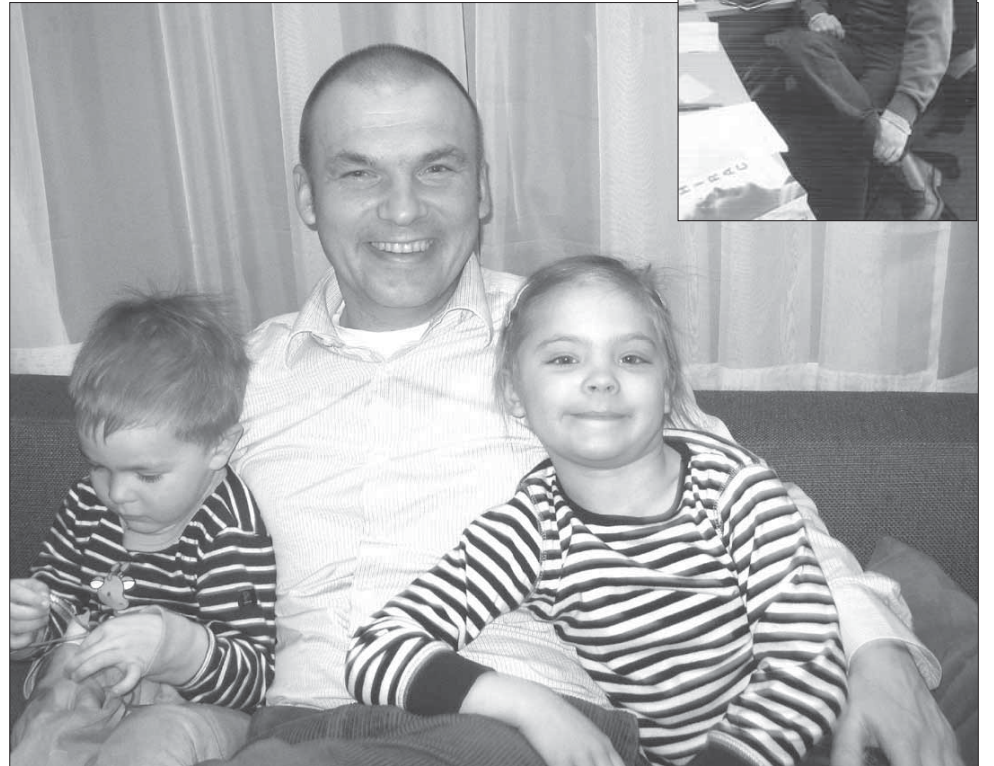
– Ei ylioppilaskirjoituksesta selviäminen osoita vielä viisautta.

Sen jälkeen seurasi ”opinnoissa” armeija, ensin Lahdessa ja sitten Helsingissä rannikkojääkärimä. Tuomaksen sotilasarvo on res.yli luutnantti.

Oliko ammatin valinta ja opiskeluala jo sinulle selvänä lukion jälkeen?

– Yksi asia oli minulle jostain käsittämättömästä syystä selkeä. Halusin ehdottomasti Helsingin yliopistoon. Mikään muu yliopisto ei tullut kysymykseenkään. Luonnontieteet ja matematiikan jätin heti pois laskuista. Historiasta olin aina kiinnostunut ja valtiotieteellinen tiedekunta tuntui omimmalta. Ja myöhemmin kansainvälinen politiikka tosi kiinnostavalta.

Vuosia, vuosia myöhemmin vuonna 2008 astuessaan virkaansa professori Tuomas Forsberg totesi – Kansainvälisen politiikan tutkimus - maailmanpoli-

Tuomas ja lapset Ruuben ja Rebekka. Yläkuvassa professori työhuoneellaan Tampereen yliopistolla.

tiikka tai kansainväliset suhteet – on tieteenalana suhteellisen nuori, mutta vakiintunut ja kasvava tieteenala. Se on opiskelijoiden keskuudessa jatkuvasti lisännyt suosiotaan ja vain harvat ja valitut pääsevät lukemaan sitä pääaineenaan. Globalisoituvassa ja kansainvälistyvässä maailmassa alan osaamisen kysyntä on päivittäistä niin politiikassa, hallintotehtävissä, tiedotusvälineissä, liike-elämässä, järjestöissä kuin useimpien aikaansa seuraavien kansalaisten pohdintoissa.

Kansainvälisyys vaatii kielitaitoa. Miten monta kieltä hallitset?

– Kotimaisten suomen ja ruotsin lisäksi sujuvasti englantia ja saksaa, ja jonkin verran ranskaa ja venäjää. Vähän joitakin muitakin, mutta niitä ei kannata mainita.

Oletko laulumiehiä? Pyhäjärvi-juhlassa istui vieressäsi iäkäs mies, joka tokaisi. ”Tuo Tuomas kävisi kyllä kantto-

rista, niin komea oli ääni”.

– Opiskeluaikoina kuulin Viipurilaisen Osakunnan Laulajiin ja sen jälkeen Pasi Hyökin johtamaan Cantabile-kuoroon, jossa lauloimme hieman vaativimpiakin kuorosovituksia. Ihan viime vuosina kuoroelämä on ollut paussilla.

Tuomas Forsberg on työskennellyt moneen otteeseen ulkomailla, mutta vuodet 2002-2004 professorina Saksassa Garmisch-Partenkirchenissä olivat hänelle henkilökohtaisesti hyvin merkittävät. Naantalilainen ”tyttöystävä” **Nora Steiner** toimi samaan aikaan juristina Brysselissä. Välimatka oli nuorten tapaamiselle pitkä ja niin Nora ja Tuomas avioituivat 2003. Nora siirtyi Tuomaksen luokse Saksaan ja vielä samana vuonna syntyi esikoistyttö **Rebekka**.

Nyt Forsbergit ovat jo vuosia asuneet Helsingissä. Tuomas kansainvälisen politiikan professorina hoi-

taa virkaansa kolmena päivänä viikossa Tampereella, muina päivinä on usein koukussa ja seminaareja Helsingissä. Nora Steiner-Forsberg toimii markkinaoikeuden tuomarina Helsingissä. Rebekka aloitti viime syksynä ruotsinkielisen esikoulun. Ja nuorin perheenjäsen, kolmevuotias **Ruuben**-poika Suzuki-menetelmällä opettelee pianon soiton alkeita musiikkiopistossa. Eletään normaalia lapsiperheen arkielämää.

Tuomas, jääkö aikaa vielä harrastuksille? Golfatko tms?

– Golfannut en ole koskaan. Muuta urheilua enemminkin. Pelasin koripalloa, juoksin pitkiäkin matkoja, uintia ja kuntosalia. Viime aikoina kuntoilu on jäänyt vähemmälle, mutta ei kokonaan pois kuviosta. Hiihtolomalla olin Rebekan kanssa laskettelemassa hänen syntymäkaupungissaan Garmisch-Partenkirchenissä.

SALME RINTALA

Kirjoituskilpailu: Junalla sotaan ja sotaa pakoon

Rautatiet pitivät Suomen liikkeellä sotavuosina. Rautatieläiset toimivat voimiansa rajoilla, sillä rautateitä pommitettiin ahkerasti ja samanaikaisesti kansan matkustustarpeet kasvoivat. Henkilöliikenne kasvoi 3,5-kertaiseksi rauhan aikaan verrattuna. Junilla kulkivat kaikki: siviilit, sotilasjoukot, ammuksiset, kaatuneet. Sotavuosina tapahtui rautateillä myös onnettomuuksia ja junaliikennettä vaativat jatkuvasti vihollisen pommikoneet. Kirjoita niistä asioista, jotka ovat sota-ajoilta jääneet erityisesti mieleesi tai joita olet kuullut kerrottavan.

Kouvola kansalaisopisto, Kouvola kaupunginmuseo ja Rautatiekulttuurikeskus REILIA järjestävät valtakunnallisen rautatieaiheisen kirjoituskilpailun, jolla pyritään keräämään talteen rautatieaiheista muistitietoa sotavuosista. Kilpailuaikaa on 23.1.-31.5.2010.

Lisätietoja antaa mm. Kouvola kansalaisopisto, Ritva Sorvali puh. 0206156579 tai ritva.sorvali@kouvol.fi.

Käkisalmen Sanomien kertomaa: 241 laivaa kävi Sortanlahdessa v. 1935

Laatokan laivaliikenteestä v. 1935 Käkisalmen Sanomat on saanut tietoja luotsipiirinpäällikkö O. Tampielta.

Laivaliikenne alkoi Laatokalla toukokuun alussa, jolloin toukokuun 6 p:nä ensimmäinen alus saapui Sortanlahden satamaan. Liikenne päättyi marraskuun 26 p:nä, jolloin viimeinen alus lähti satamasta.

Ulkomaisessa liikenteessä kävi kävi Laatokalla 47 alusta kantavuudeltaan 16.644, 82 nettorekisteritonnia, Nevan kautta kulkuliikenteessä 152 alusta kantavuudeltaan 20.962,8 nettorekisteritonnia ja rannikkoliikenteessä 42 alusta kantavuudeltaan 379,81 nettorekisteritonnia eli yhteensä 241 alusta kantavuudeltaan 37.986,71 nettorekisteritonnia.

Viime vuonna (1934) oli liikennenumeroit seuraavat: ulkomainen liikenne 59 alusta, 17.937,99 nettorekisteritonnia, Nevan kauttakulkuliikenne 152 alusta, 20.257,5

nettorekisteritonnia, rannikkoliikenne 44 alusta 769,1 tonttia eli yhteensä 255 alusta ja 38964,59 nettorekisteritonnia.

Sortanlahden sataman kautta kuljetettiin v. 1935 propseja ja paperipuuta 6.450 kuutiometriä, tukkeja 15.668 kuutiometriä, maa-alueita vuokrattiin satama-alueelta 5.388 neliometriä, sataman tulot olivat maksuja aluksilta 16.397,80 mk, varastohuoneiden vuokria 237 mk, laiturimaksuja 3.781,15 mk, maa-alueiden vuokria 4.035,80 mk ja vesialueiden vuokria 3.962,70 mk eli yhteensä 28.414,45 mk.

Verrattuna aikaisempaan vuoteen on laivaliikenne ollut hieman hiljaisempaa kuin edellisenä vuonna. Niinikään on puutavaran tuonti Venäjältä samoin kuin liikenne Nevan kautta hieman pienempää. Haaksirikkoja ei purjehduskauden aikana sattunut. -RÄ

Nato, Venäjä ja Karjala-kysymys?

Ryhmä eri-ikäisistä pyhäjärveläisistä on laatinut viisi kansainvälisen politiikan kysymystä professori Tuomas Forsbergille.

1. Sinulta ilmestyi Nato-kirja 2002. Ulkoministeri Erkki Tuomioja kiitteli teosta: ”Se on vankka, hyödyllinen ja tasapainoisesti pohdiskeleva tietopaketti, johon jokaisen Nato-debatista kiinnostuneen kannattaa tutustua. Kannattajat löytävät siitä vahvistusta uskollen, eikä vastustajan uskon sen perusteella tarvitse vielä horjua. Molemmat hyötyvät kuitenkin kirjan fakta-aineistosta omien näkemyksiensä lisäksi.” Mikä on kirjoittajan mielipide, pitäisikö Suomen liittyä Natoon ja perustelut siihen?

– Onneksi Suomen ei pidä eikä täydy liittyä mihinkään. Jos haluamme liittyä Natoon, se on omissa käsissämme. Jos tuntuu siltä, että emme tarvitse Natoa mihinkään, ei kannata liittyä. Pahinta on jos Natoa pidetään hätävarana, johon voidaan liittyä vasta sitten, jos sitä tarvitaan, sillä silloin voi olla jo liian myöhäistä liittyä.

2. Onko Venäjällä ja Natolla yhteisiä tavoitteita ja keskusteluja? Tai millainen suhde niillä on?

– Naton ja Venäjän suhde on hyvin kompleksinen molemmin puolin. Yhteistyötä kyllä tehdään, mutta toiseen ei luoteta ihan täysin. Nato ei kuitenkaan uhkaa Venäjää sen enempää kuin Venäjä Natoa.

3. Millä perusteilla Venäjä suhtautuu kielteisesti Suomen liittymisestä Natoon?

– Venäjä suhtautuu Naton laajentumiseen kielteisesti ja tämä koskee myös Suomea. Ongelman ytimessä on se, että Venäjän mielestä Naton laajentuminen on joko tähdätty Venäjää vastaan tai on osoitus sen heikkoudesta. Naton laajentuminen tulisi kuitenkin nähdä siihen liittyvien maiden suvereenina valintana eikä minään Venäjän ja Naton välisenä pelinä vaikutusvallasta ja etupiirijaosta.

4. Monia suomalaisia kiinnostaa Israel-Palestiina tilanne. Kumpikaan maa ei ole kristitty kansa. Kirkossa meitä kehoitetaan rukoilemaan Israelin kansan puolesta. Arkkipiispa Paarma kehotti puolestaan rukoilemaan Palestiinan puolesta, sillä siellä on monia kristittyjä. Emeritus professori Erkki Lehtinen totesi viime vuonna Pyhäjärvi-lehdessä: ”Propagandisesti juutalaisilla on tärkeää ylläpitää maailmalla holocaustin muistoa voidakseen rauhassa näännyttää palestiinalaisia”.

Sinä olet maailmanpolitiikan yhteydessä tutkinut aluekiistoja ja konfliktien välistä sovittelua. Miten kaukana osapuolet ovat pysyvän rauhan ehdoista? Ja kuinka monta sukupolvea mahtaa kulua, ennen kuin rauhaisa rinnakkaiselo pyhällä maalla on todellisuutta?

– Olen yrittänyt olla olematta asiantuntija Lähi-idän kysymyksissä. Vaikka kuinka uskoi sovitteluun, kahden valtion ratkaisu tuntuu ainoalta järkevältä lähtökohdalta. Mieleen tulee lisäksi vanha, vaikkakin pessimistinen vitsi, joka uudelleenlämmitettynä kuuluisi näin: Yhdysvaltojen presidentti Barak Obama, Venäjän presidentti Dmitri Medvedev ja YK:n pääsihteeri Ban Ki-Moon tapasivat Jumalan. Jumala kertoi, että hän näkee pitkälle tulevaisuuteen. Obama sanoi, että häntä kiinnostaisi tietää, koska saadaan rauha Afganistaniin. Jumala vastasi. ”Kyllä se sinun aikanasi saadaan”. Seuraavaksi Medvedev kysyi: ”Entä koska saadaan rauha Kaukasukselle?” Jumala vastasi: ”No, ei vielä sinun aikanasi.” Sitten vuoroon tuli Ban Ki-Moon: ”Koska sitten rauha saataisiin Lähi-itään?” ”Ei vielä minun aikanani”, vastasi Jumala.

5. Ja sitten se karjalaisten vakiokysymys, saadaanko Karjala koskaan takaisin Suomelle?

– Jos kysymys koskisi siitä, olisiko oikein, että Venäjä olisi valmis palauttamaan Karjalan Suomelle, siihen olisi helpompi vastata. Mutta Venäjän suhtautumisessa rajakysymyksiin ei ole tapahtunut mitään muutosta, tai jos on, niin pikemminkin siihen suuntaan, että Venäjä on alkanut kyseenalaistaa Neuvostoliiton hajoamisen yhteydessä syntyneiden rajojen oikeudenmukaisuutta. Tuntuu siltä, että olennaisempaa on pitää kiinni Karjalan suomalaisesta menneisyydestä kuin sen suomalaisesta tulevaisuudesta. Mutta jos rajojen rauhanomainen muutos on mahdollinen, niin ei sitä pidä torjua.

Kiitokset Tuomas Forsbergille vastauksista. Olemme Säätiössä kartoittaneet vuosien aikana jaettuja opiskelijastipendejä. Tuomas Forsberg sai aikoinaan Tyyne Lehtiköisen rahastosta kannustusstipendin opinnoilleen.

SALME RINTALA

Nuijan varresta

Maaliskuu 2010 ja 1940

Tämä talvi on ollut poikkeuksellisen pitkä ja runsasluminen. Karjalan kannaksellakin oli paljon lunta, kun **Antero Pärssisen** johtaman matkaryhmä matkusti muutama päivä sitten Vpl. Pyhäjärvelle. Matka oli huolella suunniteltu ja sille oli määriteltä selvät tavoitteet. Talviset olosuhteet oli etukäteen huomioitu ja mukana oli kaikki tarpeellinen, mitä saatoimme tarvita. Kaikki ryhmän jäsenet olivat ennenkin matkustaneet Karjalassa, mutta ei kuitenkaan tässä kokoonpanossa.

Vaikka raja-asemalla ei ollut ruuhkaa, viivytystä aiheutti uusi autolomake, jonka kynällä kirjoittamiseen naisvirkailijalta meni paljon aikaa ja puutteita piti vielä toistamiseen korjailla! Muuten menomatka sujui odotetusti ja talvisen Pyhäjärven maisemat nähtiinkin jo illan hämärtyessä.

Tuuli ja tuisku oli tauonnut perjantaina 12.3.2010. Aamiaisen aikana huomiointiin matkanjohtajan syntymäpäivä onnitteilupuheella ja pienellä yllätyslahjalla. Sen jälkeen mies toisensa jälkeen lähti Pyhäjärvelle kalaa pyytämään. Muutaman kairauksen jälkeen selvisi, että jään alla pitää olla vettä ja tuli siirtyä kauemmas rannasta. Puolen päivän aikoihin reippaat, hyvävuuliset ja punaposkiset kalastajat kokoontuivat Musakalle kertomaan kalonnestaan ja -saaliistaan.

Kunniapuheenjohtaja Erkki Pärssisen aloittaman ja viitoittaman yhteistyön ansiosta olimme Antero Pärssisen kanssa saaneet kutsun Käkisalmen linnan Museonjohtaja **Maria Lihajan** syntymäpäivä juhlaan. Niukat etukäteistiedot juhlan yksityiskohdista vaihtuivat sydämellisen iloihin tervetuloon ja kutsuvieraspöydän ääreen. Museon nykyisen henkilökunnan lisäksi paikalla oli mm. Käkisalmen kulttuuritoimen johtohenkilöitä. Vpl.Pyhäjärvi Säätiö muis-

ti päivän sankaria pienoislipulla, jonka Antero saatesanojen kera luovutti muistoksi käynnistämme ja yhteistyöstämme. Lisäksi luovutimme **Erkki Heiskasen** lähettämän Käkisalmlaisten onnittelekortin ja Anteron ja minun henkilökohtaisia muistamisia Marialle ja suomenkieltä taitavalle Valentiinalle.

Etukäteen ajatellun kahden tunnin sijasta vierailu-aikamme venyi kolmeen tuntiin, mutta emmekä suinkaan pitkästyneet tuona aikana. Päivänsankari halusi erityisesti korostaa yhdessä tekemääme Suvannon seudun säätiöiden väen vapaaehtoista yhteistyötä Tampereen Tallintorin taidenäyttelyissä viime vuosina. Venäjällä tällaista talkootyötä ei tunneta, eikä tehdä! Tämä ikimuistoinen ja lämmin tilaisuus päättyi halauksiin ja näkemiin huikeisiin. **Antti Musakka** verrattomana tulkkina auttoi suuresti meitä kutsuvieraita juhlatilaisuuden aikana. Musakan Lomaranan saunan leppoisissa löylyissä kertailimme päivän tapahtumia. Tavoitteet to-

Yrjö S. Kaasalainen laski talvisodan päättymisen muistokukat Pyhäjärven sankarimuistomerkillä. Kuva: Yrjö Inkinen.

dettiin tähän mennessä saavutetuiksi.

Maaliskuussa on monenlaista säää vuorokauden aikana ja näimme aurinkon laskevan Pyhäjärven aseman suuntaan. Se ennusti kipakkaa yöpakkasta ja aurinkoista päivää. Tavoitteet laadittiin yhdessä seuraavalle päivälle: Talvisodan päättymisen huomioidaan aamulla kukkatervehdyksenä Sankarimuistomerkillä. Koska lunta oli kaikkialla noin 1m, ehdotettiin pitkäjalkaisinta viemään Vpl. Pyhäjärvi Säätiön kukkatervehdys muistomerkillä tavalla tai toisella. Lumikenkiä ja leveitä suksiakin tarjottiin, mutta niitä en huolinut, koska ha-

lusin käyttää Tauno Isältäni nuorukaisena oppimaa lumessa ”kaalaamis” tapaa tuon kunniatehtävän suorittamiseen. Voi veljet, mikä suunnitelma ja porukka!

Seuraavana aamuna 13.3.2010 pakkasta olikin toistakymmentä astetta ja päivä tuntui erikoiselta. Aamiaispöydässä pyysin Vpl.Pyhäjärvellä syntyneitä Reijoa ja Anteroa muistelemaan tunnelmia 70v sitten. Ymmärrettävästi kumpaisenkin omakohtaiset muistot olivat niukat noilta vuosilta, mutta paljon kokeneina he kertoivat tuon päivän tapahtumista. Virallisesti talvisota päättyi 13.3.1940 klo 11.00 Neuvostoliiton puolella kuitenkin tuntia myöhemmin, jolloin muutamia suomalaisia vielä kaatui. Sodan loppumisen suuri ilo vaihtui kuitenkin äärimmäiseen suruun, kun rauhan kohtuutumat ehdot tulivat kansamme tietoon...

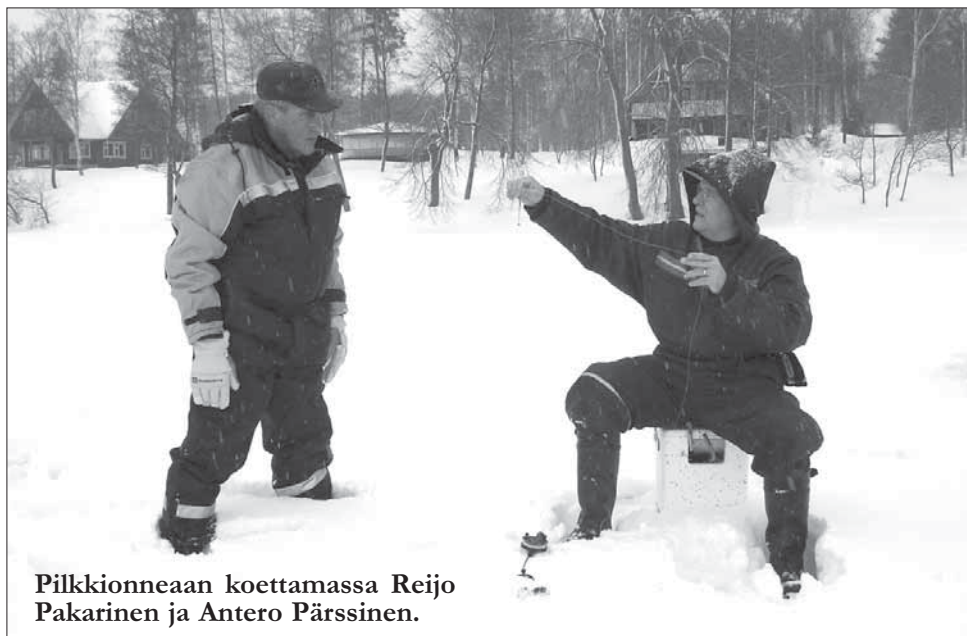
Antero Pärssinen johti korutonta tilaisuutta entisen kotiseudun Sankarihautausmaan välittömässä läheisyydessä. Lausuttuani sanat: ”Isä Äiti, ette itkeä saa, veljet siskot, ette väikertää, nämä uhrit vaati Isänmaa”, kävelin portille, heilautin jalkani aidan yli ja lähdin askeltamaan muistomerkin suuntaan. Matka ei ollut pitkä, mutta yksi merkittävimmistä minun elämässäni. Kiitos Erkki ja Yrjö-kaima, kun tulitte tukeni. Kiitos koko matkaryhmälle, kun varmistitte tehtävän suorituksen! Ikuisen kiitos ja kunnia kuuluu kuitenkin Sankarivainajille, joiden ansiossa saamme elää vapaassa maassa.

Talvisodan päättymisen juhluvuoden iltaa vietimme Musakan Lomaranan tutuissa ja kotoisissa tiloissa samaan paikkaan maajoittuneen pienen matkaryhmän jäsenten kanssa ns. Äseveli-illan merkeissä. Lämminhenkinen ilta kului pienten puheiden, runojen ja yhteisen tarinoinnin merkeissä. Yhteislaulun äänet vaikenivat vasta seuraavan vuorokauden puolella. Matkaryhmän tavoitteet jopa ylitettiin. Kiitos kaikille, kuulemiin ja näkemiin!

YRJÖ S. KAASALAINEN
Säätiön hallituksen puheenjohtaja

Antero Pärssinen onnittelemassa Maria Lihajaa.

Pilkkiönnäan koettamassa Reijo Pakarinen ja Antero Pärssinen.

Kauvatsan kirkon vaiheista

Kauvatsan kirkko on ensi kesän Pyhäjärvi-juhlien keskeinen juhlapaikka: lauantaina 17.7. muistojen ilta ja sunnuntaina 18.7. juhla- ja jumalanpalvelus saavat arvoisensa puitteet yli 130-vuotiaassa puurakenteisessa pyhätyössä.

Kauvatsan kirkko ei ole aina ollut Kauvatsan keskustassa Yttälässä, vaan valan muualla. Kauvatsan kirkon vaiheista tarkemmin seuraavassa tekstissä.

Kauvatsan alue kuului Suur-Huittisten pitäjään aina vuoteen 1918 asti ja oli Huittisten seurakunnan kappeli, joksi se oli hyväksytty varsinaisesti vuosina 1811-1812.

Kauvatsa on jo varhain ollut asuttua seutua. Vuonna 1639 mainitaan Kauvatsalla olleen kylä ja niissä taloja seuraavasti: Ahvenus 3, Jalonoja 6, Kauvatsa 9, Kotka 1, Kulkila 2, Kuoppakoski 1, Lievikoski 6, Piitanoja 1, Puurila 2, Rutuna 2, Työtilä 4, ja Yttälä 4.

Huittisten henkikirja v. 1635 ilmoittaa väkiluvun olleen Kauvatsalla: talollisia 118, palkollisia 14, itsellisiä 18, sotamiehiä 15 ja toisen elatuksen varassa 9. Yli 12 vuotiaita oli 174 ja koko väki 264 henkeä. Nykyisin Kauvatsalla asuu n. 800 henkeä.

Ensimmäinen kirkko Rutunaan

Kauvatsalaisten ensimmäinen oma kirkko rakennettiin v. 1646 Rutunan kylään samannimisen talon maille Kauvatsanjoen rantaan. Hakuteoksissa on poikkeuksetta maininta, että Kauvatsan ensimmäinen kirkko rakennettiin v. 1646 ja vihittiin toisena adventtisunnuntaina 1696.

Vuosiluvut kyllä pitävät paikkansa, mutta vihitty pyhätyö lienee ollut toinen. Merkintöjen mukaan v. 1646 tehty rakennus oli vain epäkäytännöllinen ”julkinen tupa”, joka purettiin v. 1689 ja tilalle rakennettiin kaunis kirkko joka sitten vihittiin v. 1696.

Kirkon ympärille perustettiin hautausmaa, johon ehdittiin haudata yli 700 vainajaa.

Kirkon paikalle on pystytetty kivinen muistomerkki, jossa teksti: Kauvatsan kirkko 1646-1800.

Toinen kirkko Yttälään

Keskustelua uuden kirkon rakentamiseksi käytiin jo vuonna 1781 pidetyssä piispan tarkastuksessa. Osa kappelin asukkaista jätti piispalle kirjeen, missä he pyysivät kirkon siirtämistä syrjäisestä Rutunasta Yttälään.

Kauvatsan pappi oli alun alkaen asunut Yttälässä. Pappila oli rakennettu sitä varten varatulle alueelle. Maaherran tekemällä päätöksellä oli v. 1785 ”Yttälän kylän liikamaista” erotettu

n. 520 ha Ylhäisten tilaksi.

Uuden kirkon suunnitelli tukholmalainen **P. W. Palmroth**. Perustukset tehtiin syksyllä 1799. Kirkko oli ns. poikkipäinen kirkko, jossa alttari ja sen yläpuolella saarnatuoli olivat pitkällä sivulla. Myös kello-torni oli pitkällä sivulla.

Kirkon rakennusmestarina oli **Heikki Antinpoika Lintula**. Yleistöistä vastasivat kappelin asukkaat päivätoimintana. Asiakirjojen mukaan innostus oli kiitettävää, sillä rakentamista ei keskeytetty edes kiireisimpänä elonkorjuuajankana.

Kirkon rakennusaineina käytettiin mm. puretun Rutunan kirkon kelvollinen materiaali. Kirkko oli valmis v. 1800 ja vihittiin käyttöön v. 1802.

Kirkon ympärille sijoitettiin tavan mukaan myös hautausmaa. Rutunan kirkkomaahan ei enää haudattu. Yttälän kirkon ympärillä oleva hautausmaa varustettiin kiviäidalla. V. 1854 päätettiin istuttaa lehtipuita kirkkotarhan kaunistukseksi.

Koska ”kaikella on määraikansa... joka asialla taivaan alla”, niin Yttälänkin kirkko vanheni ja rapistui pahasti, vaikka ikää oli vasta vajaa 80 vuotta. Kauvatsalaisten oli rakennettava uusi pyhätyö. Vanhaa kirkkoa alettiin purkaa huhtikuun 22. päivänä 1879 uuden tieltä. Uusi haluttiin rakentaa samalle paikalle ja käyttää kaikki kelpaava materiaali vanhasta kirkkorakennuksesta. Purkuainesta ei tarvinnut kuljettaa kauas, mutta hankalaaahan se oli, koska hautausmaa oli tiiviisti kirkon ympärillä.

Nykyinen kirkko

Nykyistä kirkkoa ruvettiin rakentamaan keväällä 1879. Uudessa kirkossa pidettiin jumalanpalvelus ensi kertaa Pyhäinmiestenpäivänä, marraskuun 2. pv. Kirkon rakentamisen ajan pidettiin jumalanpalvelusta pappilan pihalla eikä ainoanaakaan sunnuntaina tai pyhäpäivänä sade jumalanpalvelusta häirinyt. Pyhäinmiestenpäivänä satoi räntää.

Uuden kirkkovuoden alkaessa adventtina 1879, kauvatsalaiset kokoontuivat kuulemaan ja veisamaan ”Hoosiannaa” uudessa kirkossaan.

Nykyisen kirkon suunnitteli lääninarkkitehti **von Heideken** noudattaen ns. uusgoottilaista puukirkkootyyliä. Tästä on osoitukseksi esim. ikkunat, pylväiden tuet niin seinissä kuin tornissakin.

Sisällä kirkkoa hallitsee hallitsee etuosassa alttari ja Grönfeltin seurakunnalle joululahjaksi antama **Aleksandra Sältin** v. 1885 maalaama suurikokoinen alttaritaulu ”Jeesus kiusausten voittaja Matt. 4:11”. Taulua ja sen kehystä reunusti 1950-luvulle asti koristeellisempi ja leveämpi

päätykoriste kuin nykyään. Alttarilla on tuntemattoman maasepän takoma yhdeksänhaarainen kynttilänjalka.

Vuosina 1960-1961 kirkon alttariseinä peitettiin kihlakunnantuomari Sipin lahjoituksen avulla **Lauri Välkeen** maalauksiin. Välke oli jo aikaisemmin koristanut saarnatuolin ja rappukaiteen maalauksillaan, jotka esittivät Vapahtajaa ja evankelistoja symbolineen ja nimineen. Välke varusti myös lehterikaitteet eri evankeliumitekstejä kuvaavien maalauksin.

Kirkon takaosassa urku-lehterillä soivat jo v. 1902 rakennetut Thulenin 17-äänikertaiset urut, joihin vain neljä äänikertaa on korjattu. Nämä täyspneumaattiset urut saivat käynti-ilman vuoteen 1947 asti urkujenpolkijan toimesta. Vuonna 1947 urut sähköistettiin. Saman remontin yhteydessä jo aikaisemmin öljylampuiksi vaihtuneet kynttilät ja kruunut sähköistettiin. Yksi neljästä kattokruunusta poistettiin.

Urkujen soitin ja kirkkovaen mukavuuteen vaikuttava lämmitys puuttui alkuaikoina. Nykyisin lämmityksestä huolehtii keskuslämmitys.

Tuhannesta reiluun 500 istumapaikkaan

Kirkon kokoa kuvaa se, että penkkejä sanottiin aluksi olleen alhaalla 100 ja kummallakin sivulehterillä seitsemän. Tarpeen mukaan penkkejä harvennettiin ja poistettiin ajan mittaan niin, että nykyään alhaalla on vain 58 miltei samanmittaista ja neljä lyhyttä penkkiä, sekä kummallakin sivulehterillä kuusi. Aikaisemman 1000 paikan tilalla kirkossa on nyt 522 istumapaikkaa.

Kellotornissa soi rinnakkain kaksi eri-ikäistä kelloa; toinen v. 1801 ostettu ja edellisestä kirkosta siirretty ja toinen v. 1982 Keski-Euroopasta hankittu nykyaikaisen valutaidon tuote. Jälkimmäisen paikalta poistettiin luultavasti vanhin, ehkä jo Rutunan kirkosta vuodelta 1838 peräisin oleva ja v. 1934 uudelleen valettu haljennut kello. Tämä käytöstä poistettu kello lepää nyt tornitasanteella.

Kirkkoa ympäröivän hautausmaan pohjoiskäytävän varrella ovat sankarihaudat ja **Kauko Räikkeen** v. 1955 veistämä pronssiin valettu rukoilevaa sotilasta esittävä sankarihautapatsas.

Saman käytävän varrella ovat myös vakaumuksensa puolesta kaatuneiden muistokivi ja Karjalaan jääneiden vainajien v. 1963 paljastettu muistomerkki. Seurakunta kunnostutti muistomerkkin v. 2008. Käytävän varrella on myös seurakunnan entisten viranhaltijoiden hautoja.

Kesän Pyhäjärvi-juhlien jumalanpalvelus pidetään Kauvatsan kirkossa.

Lehterikaiteen koristemaalaukset Lauri Välke teki vv. 1960 - 1961. Saarnastuolin (kuva alla) koristemaalaukset, Lauri Välke v. 1953. Valokuvat: Hannu Pruuki ja Tuomo Hinkkanen.

Sankarivainajien pronssiin valettu muistomerkki. Kauko Räike v. 1955.

Alttariseinä. Alttaritaulu Aleksandra Sältin v. 1885 ”Jeesus kiusausten voittaja”. Alttariseinän koristemaalaukset Lauri Välke vv. 1960 - 1961. Alttariseinässä olevat pyöreät kuviot, joissa risti, ovat viisi leipää, löydätkö sinä kaksi kalaa?

TUOMO
HINKKANEN

Kun näytelmä muuttui todeksi

Näytelmästä Shamaani. Kreivitär Kristina Brahe (Irja Uotila) hyvästelee shamaanin eli tietäjän (Pekka Kekäläinen). Taustalla ortodoksipappi Pietro (Hannu Musakka) kansansa keskellä. Kuva: Heimo Konttinen.

Kaavin Luikonlahdessa harrastuskirjoittajana toimiva **Paavo Frangén** otti yhteyttä miuhun v.1984. Hänellä oli tekeillä historiallinen ja tositahtumisiin perustuva kesäteatterinäytelmä ”Shamaani”. Tuo näytelmä kertoi tapahtumista Karjalassa 1600-luvulla, kun sotavoimin käännytettiin vääräuskoisia luterilaiseen uskontoon.

Tähän Shamaaniin oli tulossa kolme merkittävää roolia: **Pietari Brahe**, **Äyräpää** -shamaani eli tietäjä ja ortodoksipappi **Pietro**.

Paavo Frangén oli alunperin ajatellut miulle shamaanin eli tietäjän roolin laulujen takia, mutta kuitenkin miulle sitten ”jäi” papin rooli. Sekunnin mietin ja totesin sen olevankin lähempänä itseäni. Mitä kauemmin sitä luin ja mietin, sitä läheisemmältä se tuntui.

Olen itse luterilainen, mutta näytelmässä ja siinä roolissa oli jotain sellaista mystisyyttä, mikä jollain tavalla tuntui omalta. Aivan kuin jotenkin liittyisin siihen muutenkin kuin vain papin roolin kautta.

Tietämäni mukaan Musakan suvussa ei ole ollut ortodoksipappia, mutta tuo kokonaisuus ja ne tapahtumat puhuttelivat. Silloin se ei auennut samalla tavalla kuin mitä tänä päivänä, 25 vuotta myöhemmin.

Paavo Frangén antoi lisäksi miulle tehtäväksi kääntää kaikki näytelmän puherepliikit karjalanmurteelle, sille, mitä omana murteenani ja Lappeenrannasta kotoisin olevana puhuin. Otin tehtävän vastaan mielelläni, sillä saisin samalla puhua ”omaa kieltäni!”.

Näytelmän pääroolijako oli onnistunut: Pietari Bra-

hea näytellyt **Heimo Jaakola** oli Pohjanmaalta ja hän luonnollisesti sai puhua omaa kieltään, shamaanina **Pekka Kekäläinen**, syntyperäinen savolainen ja sitten mie ortodoksipappi Pietron roolissa.

Sen tosin tiesin, että näytelmän muut henkilöt olivat paikallisia, savolaisia ja että suurin ”vaikeus” tulisi olemaan saada savolaiset puhumaan karjalanmurretta. Eikä se kaikkineen onnistunutkaan, muttei siitä seurannut katastrofia.

Luikonlahden kesäteatteri sijaitsee Kaavilla Koillis-Savossa ja valtaosa yleisöä oli savolaisia. Yleisö samastui hyvin roolihenkilöihin ja koska pappi oli muualta tullut näytelmän tapahtumapaikalle ja hän puhui karjalanmurretta, niin se vain korosti hänen asemaansa siinä kyläyhteisössä.

Näytelmä sijoittui Karjalan Kannakselle, alueelle, missä käännytystyötä tehtiin ja missä tiesin oman Musakan sukuni eläneen ja vaikuttaneen. Shamaaneista eli tietäjistä ei ollut sen enempää tietoa. Ainahan on ollut tietäjiä ja uskoksia.

Ortodoksipapin roolin kuitenkin tiesin todellismaksi ja sen takia lähdin hakemaan apua Kuopios-ta. Kirkkoherra **Mikko Kärki** kiinnostui myös aiheesta ja hänen kanssaan kävimme keskusteluja papin käyttäytymisestä halki vuosisatojen.

Näytelmässä pappi eli kansan keskellä ja kaikki olivat yhtä, kunnes Pietari Brahe saapui julistamaan vääräuskoisille venäjänkirkkolaisille oikeaa luterilaista uskontoa ja teki tiettäväksi myös seuraamukset niskoteltusta.

Pietro -ortodoksipappi sitten pakenikin Venäjälle, Tihvinään, ja kaikki kyläläisen sitten myöhemmin seurasivat häntä. Tämähän on historiaa kaikkineen. Sinne suuntaan iso osa kansasta omaisuuksineen silloin siirtyikin eli ruotsinvalian ulottumattomiin.

Näytelmän tunnusmusiikki oli Piirpauke-yhtyeen ”Konevitsan kirkonkellot”. Siitä avautui yksi maisema lisää, sillä Konevitsan luostarisaarihan kuului Pyhäjärveen. Siis tapahtumat keskittyivät ainakin miun omissa ajatuksissani samalle alueelle eli Pyhäjärven Musakanlahden kylään.

Roolissani tunsinkin eläväni sukuni historiaa hyvin vahvasti: Pitää ihmisten puolta hallintoa vastaan ja elää tasapainossa luonnon ja ihmisten kanssa.

Vähän kerrassaan tuo rooli ja ne tapahtumat Kannaksella alkoivat merkitä yhä enemmän ja enemmän. Kun sitten sain käsiini kirjan ”Vpl Pyhäjärvi” ja selvitin käännytystyön merkitykset, vaikutukset ja tapahtumat, jouduinkin toteamaan sen tosiasian, että myös Pyhäjärvellä kaikki väestö oli ollut kreikkalaiskatolisia eli ortodokseja ja siis myös Musakan eli oma sukuni.

Valtaosa ilmeisesti käännytty luterilaisuuteen haluten jäädä asuinsijoilleen. Siitä saakka sukuni on ollut luterilaisia. Kuitenkin se, että ovat olleet ortodokseja, se ajatus lieene ollut niin vahva, että sen takia ortodoksisuus ja näytelmän Pietropapin rooli merkitsivät ja merkitsevät edelleen itselleni paljon enemmän kuin vain erilaista uskoa.

Kun miuta pyydettiin näytelmään mukaan, en missään tapauksessa uskonut ja arvannut, mitä kaik-

kea se antaisi miulle ja miten se vaikuttaa muissa edelleenkin. Sen kuitenkin huomasin, että mie en oikeastaan edes näytellyt pappia, vaan mie elin vahvasti sitä aikaa, missä kaikki tapahtui ja että mie olinkin näytelmässä vain aivan oma itseni ja pappina omien esivanhempien elämässä.

Harvoin sattuu niin, että näytelmä on osa oman suvun historiaa. Lieneekö sitten siitä johtunut se, kun Mikko Kärki, nähtyään näytelmän, tuli sanomaan miulle: ”Sie olit uskottavampi kuin moni meidän pappi!”. Se oli paljon sanottu, kun en ole koskaan tiennyt olleeni ortodoksi pienimmänsäkään määrin. Kun historia kuitenkin osoittaa muuta, niin sen takia miun ei tarvinnutkaan näytellä rooliani, vaan elää se aika todeksi.

Eikä sitä tiennyt eikä osannut aavistaa Paavo Frangén. Hänelle kaikki nämä yksityiskohdat tulivat täytenä yllätyksenä ja olikin parempi kuin hyvä, että miulle ”jäi” papin rooli.

Tuon näytelmän avulla ja sen jälkeen historia aukeee aivan uudella tavalla ja uudessa valossa. Sattumaa se ei varmasti ollut, jotain johdatusta korkeammalta. Näin uskon.

Ja sekin vielä vahvistaa omaa identiteettiäni, että Pyhäjärven Musakanlahden kylästä Kunnianiemestä on löydetty arkeologisissa kaivauksissa ikivanhojen asuusten jäänneitä.

”Nyt tiedän, mistä mie kotoisin oon”, kirjoitin laulekstissani ja tunnen suurta nöyryyttä ja ylpeyttä esiisiäni kohtaan.

HANNU MUSAKKA
Kaavi

Vanhat palstat puhuvat

Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä 50 vuotta sitten, kooste Reino Äikiä

Asiamieskilpailu ratkaistu

Antti Karjalainen Vammalasta voitti Vpl. Pyhäjärvi-lehden asiamieskilpailun hankkimalla 136 vuositilasta. Seuraavina olivat Armas Kaasalainen 97 vsk, Yrjö Savolainen 79 vsk, Reino Kukko 79 vsk ja Hilja Matikainen 71 vsk. Toivo Hinkkanen 55 vsk, Enkkuan Juho Pärssinen 55 vsk, Mikko Halonen 54 vsk, Eino Kukko 51 vsk, Antti Pohjolainen 36 vsk, Kaino Rastas 27 vsk, Manu Naskali 24 vsk, Pekka Pulakka 20 vsk ja Hannes Akkanen 20 vsk.

Kauvatsan Karjalaiset ry vuosikokous

pidettiin helmikuun 3 päivänä Kauvatsan Seuratalossa. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin E. Hinkkanen ja sihteeriksi Helena Nikkanen. Esitettiin vuosikertomus ja tilit, jotka hyväksyttiin ja myönnettiin tilivelvollisille vastuuvapaus. Samoin hyväksyttiin kuluvan vuoden toimintasuunnitelma ja talousarvio. Johtokuntaan valittiin E. Kaasalainen ja A. Lindberg uudelleen ja Mikko Huuhkan tilalle Riitta Mykkänen. Tilintarkastajiksi valittiin V. Kähönen ja T. Huuhka, varalle M. Huuhka ja J. Nikkanen. Edustajiksi Karjalan Liiton kokouksiin valittiin E. Hinkkanen, varalle A. Eeva sekä piirin kokouksiin A. Itäsalo ja H. Nikkanen, varalle A. Kähönen ja S. Rampa. Jäsenmaksujen kerääjäksi H. Nikkanen. Ravintolatoimikuntaa Hilja Itäsalo, Saimi Rampa, Aune Kähönen ja Helena Nikkanen sekä järjestysmiehiksi A. Eeva, Y. Päiväläinen, A. Päiväläinen ja E. Lääti.

Johtokunta valitsi kokouksessaan seuran puheenjohtajaksi E. Hinkkasen, varapuheenjohtajaksi E. Kaasalaisen, sihteeriksi H. Nikkasen ja rahastonhoitajaksi A. Hinkkasen.

Kuloveden (Noitermaan) Marttayhdistyksen vuosikokous

pidettiin Hilja Matikaisen luona tammikuun 18 p:nä. Kokouksen alussa laulettiin ” Ahkeruuden anna olla ystäväsi verraton”, jonka jälkeen puheenjohtaja avasi kokouksen. Puheenjohtajaksi kokoukselle valittiin emäntä Saimi Sillanpää ja sihteeriksi Helka Jokinen. Sihtööri Anna Puranen luki vuosikertomuksen, joka oli hyvin laadittu, se hyväksyttiin. Rahastonhoitaja Irja Lindroos esitti tilit ja tilintarkastajain lausunnon. Tilit hyväksyttiin. Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Elina Naskali ja Helmi Heikkonen. Kuluvan vuoden työsuunnitelmaan otettiin arkiruokakurssit sopivana aikana sekä päätettiin tehdä yhteinen kirkkoretki. Tilintarkastajiksi valittiin Rauha ja Armas Puranen. Edustajiksi piiriiläisyyden vuosikokoukseen valittiin Helena Pulakka, varalle Elina Naskali. Kokouksen päätteeksi laulettiin: Riennä riemuin eespäin vaan.

”Nikkoja” onkimassa

Kunnostelin Yläjärveltä siirtämäni rakennusta asuttavaan kuntoon ja apunani oli Matti Kuronen Riiskasta (Setä-Matti). Aamu oli sateinen, jotenka ulkotyöt eivät tahtoneet ottaa luistaakseen. Sitten apulaiseni esitti, että lähettäisiin onkimaan nikkoja. En ollut aikaisemmin kuullut tuon nimisistä kaloista mitään, jotenka Matti kertoi niitä olevan Riiskan ojassa sateisella säällä vaikka millä mitalla. Minuahan ei tarvinnut kahdesti kehottaa, kun olin valmis kuin suutari sotaan. Varusteiksi otimme rullan karhurihmaa, pari pullon korkkia ja muutamia nuppineuloja sekä perunamaasta kaivoimme purkkiin pieniä punapäisiä lieroja. Näin olivat välineet kasassa ja matkamme Riiskaan alkoi. Perillä otimme pari suoraa pajua vavoiksi, sidoimme karhurihmaa latvaan, puolikkaan pullon korkkia kohoksi ja koukulle käännetyn nuppineulan toiseen päähän. Kun neulaan oli pujotettu hoikka mato alkoi onkiminen tavalliseen tapaan. Pyydyttä heitettiin ylävirtaan, josta se hiljalleen kulki myötäiseen ja tavan takaa hyökkäsi jostakin näkymättömistä pienoinen kala niellen madon silmänräpäyksessä ja joutuen samalla koriin pyristelemään toisten samanlaisten kanssa. Lähempi tarkastelu osoitti, että kysymyksessä olivat nieriäisen poikaset, 10-15 cm:n mittaiset, pyöreät kuin sukkulat ja vilkkaat kuin elohopea. Huomasin myöskin, että onkiminen vaati oman tekniikkansa, sillä onkijan liikkeiden piti olla harkittuja ja varovaisia. Ko- hoakin oli pienennettävä, että se olisi veteen heitettäessä ollut sulavampi ja äänettömämpi. Parissa tunnissa saimme muutamia kymmeniä nikkoja koriimme ja tyytyväisinä palasimme kotiin niitä paistamaan. Matti kertoi matkalla, että onkiminen ei käynyt päinsä aurinkoisella ilmalla ollenkaan, koska kalat pelkäsivät varjoja. Näissä kaloissa ei ollut suomuja, eikä sisuksiakaan paljon. Paistettuina ne olivat pyöreitä kuin nakkimakkarat ja vieläkin tulee vesi suuhun, kun ajattelen silloisen pula-ajan herkullista päivällistä.

YRJÖ RITVOLA

Moneksi ehtii karjalaispoika, kun pitkään elää: hurmuriksi iltamiin, muonajunan valtaajaksi rintamalle, karhun kaveriksi, isännäksi ja sahuriksi, kuuden lapsen isäksi ja aktiiviseksi aurinkomatkailijaksi.

Enoni **Tuomas Musakka** täytti 10.10.2009 kunniotettavat 90 vuotta. Sain juhlissa kutsun 10 vuoden päästä pidettäviin 100-vuotisjuhliin. Enon pitkäaikainen sahurikaveri **Hannu Luukkanen** asetti minulle kuitenkin ehdon: sitä ennen pitää kirjoittaa Tuomaksesta juttu Vpl. Pyhäjärvi -lehteen.

Lapsuudesta minulle ovat jääneet mieleen enoni kyläilyt Hämeenkyrössä. Usein mukana oli myös **Pauli Punkka**. Talomme oli mäellä kallion kupeessa ja sen erotti muusta kylästä leveä notko, jonka pohjalla lirsii Myllypuro kohti kirjailija Sillanpään syntymäkotia. Tuomas ja Pauli lauloivat kallion kupeessa istuen niin antaumuksella Eldankajärven jäätä, että notkon toisen reunan taloista olisi hyvin voinut kerätä maksun taiteellisesta nautinnosta.

Kävin haastattelemassa Tuomasta helmikuussa 2010 Tampereella. Hänen muistinsa pelasi mainiosti, ja juttua kertyi paitsi leivän ansainnasta ja perheestä myös kesystä sotakarhusta, Viipurin ja Karhumäen valtauksista, haavoittumisesta, miestaposta vanhempieni häissä ja luvattomasta Karjalan reissusta.

Komea poika iltamissa

1900-luvun alussa käytiin riijuulla jalan; niinpä Tuomaksen vanhemmatkin **Anni Juvonen** ja **Antti Musakka** olivat kotoisin kahden kilometrin säteeltä. Musakan perheessä lapsia oli kaksi, äitini **Elisa** oli pikkuveljeään 11 vuotta vanhempi.

Minulla on Tuomaksen nuoruuden ihailijalta saatu valokuva vuodelta 1941. Kuvan haltija oli alun perin Musakanlahdessa asunut naapurin tyttö; Karjalan reissulla Kiimajärven rantanuotiolta tämä nainen kaivoi lompakostaan kuvan nuoresta miehestä, jonka tukka oli laineilla. Kesti hetken ennen kuin tajusin kenestä oli kyse. Totesin, että enohan oli nuorena tosi komea mies. – Niinhän se olikin, kuului vastaus.

Musakanlahden ihmisten tapaamispaikkana oli komea nuorisoseuran talo, joka oli tehty talkoilla. Siellä harrastettiin piirileikkejä ja käytiin tanssimassa. Seuratalo oli niin lähellä, että haitarin soitto kuului Musakalle sisään. Ison salin katosta antoi tanssijoille valoa hieno kaasulamppu. Tultuaan iltamaikään Tuomas kävi usein myös Tiitulla varsinkin sitten, kun hän 16-vuotiaana sai polkupyörän.

Juhlat ja iltamat taisivat ennen vanhaan olla rajum-

Henki säilyi, vaikka läheltä piti

90-vuotiaan Tuomas Musakan muistelmia

Tuomas Musakka nuoruudenkuvassaan 1941 ja 90-vuotisjuhlissaan 10.10.2009.

pia kuin nykyään päätellen siitä, että mm. vanhempieni (Elisa Musakka ja Arvi Kaasalainen) häissä tehtiin enon kertoman mukaan miestappo. Häät vietettiin Karvasen talossa ja puukottajakin oli sukunimeltään Kaasalainen. Myös isäni (Kaurun Arvi) kertoi toisesta puukotuksesta iltamissa; puukottajana eri Kaasalainen. – Onneksi omissa geeneissäni on puolet Musakkaa...

Hengenvaarassa rintamalla

Tuomas sai käskyn sotaan samana päivänä kun täytti 20 vuotta. Ensimmäinen tehtävä oli siltavartio Käksälässä. Myöhemmät sotakokemukset olivat kuitenkin nuorelle miehelle niin rajuja, että ne seuraavat mukana yhä painajaisunissa. Tällaiset sielun vammat ovat todennäköisesti hyvin yleisiä, koska samoja taitteja kokenut appeni heräsi unestaan useasti puolustamaan omaa tai kaverinsa henkeä.

Yksi kovimmista kokemuksista oli Viipurin valtaus 1941. Hyökkäys tehtiin syöksyveneillä kello kahden aikaan yöllä. Yhä saattaa uniin kuulua konepistoolien ääni. Tuomaksen veneellä oli kuitenkin suojelusenkelin mukana. Hyökkäyksen päätyttyä teiden varsilla virui venäläissotilaiden ruumiita. Sotasaalessa oli valtava: enon kertoman mukaan suomalaisille jäi mm. 900 tykkiä ja 400 kuorma-autoa, joihin kuljettajat oli enimmäkseen ammuttu ratin taakse.

Toinen historiallinen taitteja oli Karhumäen valtaus 1942. Muurmannin radalla tavoitettiin juna, jonka vaunut sisälsivät Amerikasta lähtöisin olevia ruokatarvikkeita. Venäläiset olivat ennen pakoon säntäämistään syyttäneet junan ensimmäisen vaunun tuleen uskoen koko junan

tuhoutuvan tulipalossa. Nälkä oli sotilailla kuitenkin niin kova, että kaikki keinot piti käyttää ruuan pelastamiseksi. Miehiä oli riittävästi irrottamaan tulelta säästynyt junan osa ja työntämään se kauemmas. Miehet saivat kerrankin kunnan ruokaa kylläkseen, mutta monet saivat kuumeen äkinäisestä ylensyömisestä. Tuomas sai kuumensa lihaisasta Amerikan hernekeitosta. Hän otti myös tehtäväkseen paistaa lettuja jälkiruuksi. Makua ei lainkaan haitannut se, että vehnä jauhot jouduttiin maidon puuttuessa sekoittamaan veteen.

Lähimmäksi sankarikuolessa Tuomas joutui Syvärillä, jossa hän viimeisenä sotakesänä haavoittui vatsaan käteen 22.6.1944 klo 21. Sodan johto ennakoiti, että venäläisten hyökkäys oli odotettavissa. Hyökkäystä torjumaan lähetettiin rykmentti, johon Tuomas kuului. Asemat tehtiin Karjalaisten kylä-nimiseen paikkaan. Sijainti oli valittu huolella. Kaksi viikkoa rakennettiin puolustusasemaan vahvaa kapulasiltaa neljä kilometriä pitkän suon yli.

Tuomaksen tehtävänä oli päivystää radioasemaa, jonka hän oli asentanut metsän reunaan pieneen perunakuoppaan. Vain antenni nousi kuopasta ulos. Tuomaksen lisäksi kuopassa oli kuusi miestä. Olot olivat niin ahtaat, että kiväärin oli jätettävä ulkopuolelle kuusen oksiin. Vaikka venäläisten hyökkäys oli odotettavissa, niin kuopassa olivat se yllätti. Alkoivat kuulua hyökkäysvaunujen jytkää, ja lopulta radiopäivystäjät erotti venäläistä puhetta. Tuli kiire juosta metsään. Ulosmenoaukon vieressä ollut luutnantti piti kovinta kiirettä. Hän oli ainoa, jolla oli pistooli kotelossa ja käsikranaatti taskussa, mutta aseet jäivät

käyttämättä.

Metsään juoksijoista haavoittui kolme, mutta kaikki säilyivät hengissä. Enon sotilaspuuseron hiha oli onneksi niin tiivis, että se osallistui verenvuotoa. Sidontapaikalla hihasta lotkahti iso hyytynyt veriköntti, ja eno pääsi kolmen viikon sairauslomalle käsi kantositeessä.

Sotakarhu kaverina

Asemasotavaihe oli suhteellisen pitkä ja miehillä paljon myös vapaa-aikaa. Valloitetulle alueelle järjestettiin herroille kasino ja miehistölle mm. elokuva-teatteri: lippu maksoi kolme silloista markkaa. Pontikkaakin keitettiin. Radiomies Musakka joutui paljon tekemisiin johtoportaan kanssa. Niinpä pataljoonan komentaja tuli siinä määrin tutuksi, että erään kerran Tuomas tarjosi majurille korpikuusen kyyneliä. Tästä uskaliaasta teosta ei kuulunut kauaakaan, kun eno sai kello neljän aikaan yöllä määräyksen tulla komentajan korsulle. Hän oli mennessään vähän huolissaan siitä, millainen tehtävä oli tähän aikaan yöstä odotettavissa. Osoitautui kuitenkin, että komentajan mielestä hyvä viski maistui vielä paremmalta kaverin kanssa nautittuna.

Asemasodan aikana yksi sotilaista löysi kaksi pientä karhun pentua metsästä. Emo oli ilmeisesti joutunut joko venäläisten tai suomalaisten muonavaroihin. Toinen poikanen annettiin naapurikomppanille, toinen pidettiin itse. Nälälle tehtiin valjaat ja se söi sitä mitä miehetkin. Erityisesti se tykkäsi hirssipuurosta ja keinomehusta. Karhu tervehti enoakin ystävänään ja nousi tervehdykseen kahdella jalalla pannen käpälät kaverin olkapäille. Talvihorrostasta varten nälälle rakennettiin koppi, jonka lumi peitti lämpimään syleilynsä.

Sota päättyi 5.9.1944, jolloin sotilaat suuntasivat kuormureiden laivoille kohti uutta rajaa. Kaveria ei kuitenkaan jätetty. Niinpä nalle seisoivat miesten keskellä kahdella jalalla etukäpälet lavan reunalla kuten muillakin sotilailla. Vasta nykyisen Suomen puolella nalle päästettiin metsään. Toivoa sopii, että nälkä opetti sen nopeasti hankkimaan ruokansa karhujen tavalla. Muussa tapauksessa saattoi käydä niin, että jonkin syrjäisen talon isäntäväki ei tajunnut, että pihaan tullut karvainen vieras halusi vain puuroa ja mehua.

Uusi koti Mouhijärvellä

Sodan jälkeen evakkoreissu vei Musakat Multian kautta Mouhijärvelle vuonna 1945. Tuomaksen vanhemmat ostivat sieltä 39 hehtaarin tilan, jota myöhemmin on täydennetty viiden hehtaarin metsäpalsalla.

Aikanaan tila siirtyi Tuomaksen hoitoon. Talon emännäksi hän kosi **Liisa Hatanpään**. Lapsia syntyi kuusi: **Pertti, Margit, Eira, Laila, Eero** ja **Jari**. Näistä nuorimmat Eero ja Jari ovat jo poistuneet lopullisen rajan taakse. Pitkän yhteiselön jälkeen Liisan ja Tuomaksen tiet kuitenkin erkanivat. Tuomas hankki talon Siurosta. Myöhemmin hän siirtyi Nokialle, mutta on jo 15 vuotta asunut Tampereella Kuortaneelta lähtöisin olevan **Bertta Keskinen** (o.s. Mäkinen) kanssa.

Tuomas on siinä määrin yrittäjähenkkinen, että hänelle ei riittänyt pelkkä maanviljely. Hän osti vuonna 1964 viimeistä huutoa olevan sirkkelisahan, jonka käyttö vaati kolme miestä. Vakituksina apureina toimivat **Hannu Luukkanen** ja oma poika Pertti. Saha siirtyi Tuomaksen mukana Siuroon, jossa sahan tuotteita ostivat mm. Metso-puu, Tampereen kaupunki ja VR.

Tilaa on vuodesta 1974 alkaen hoitanut vanhin poika Pertti yhdessä vaimonsa **Helyn** (o.s. Inkinen) ja lastensa kanssa. Myös Helyn vanhemmat ovat Vpl. Pyhäjärveltä.

Jäätyään eläkkeelle 1982 Tuomas tuumasi, että Viipuri ja Karhumäki on nähty, mutta muu maailma vielä näkemättä. Hän teki kaikkiaan parikymmentä ulkomaan matkaa, joista puolet Bertan kanssa. Osalla matkoista oli mukana veteraanikaveri. Naapurimaiden lisäksi tuli käytyä Turkissa, Kreikassa, kahdesti Bulgariassa ja kolme kertaa Kanarialla. Viikon Rodoksen matkalle Tuomas kustansi mukaan myös lapset ja lastenlapset.

Salaa Karjalassa

Niin suuri oli kaipuu takaisin Karjalaan, että Tuomas teki 1957 yhdeksän muun henkilön kanssa luvattoman matkan entiseen kotiinsa. Vain Pietariin asti oli lupa mennä. Sieltä otettiin kuitenkin kaksi taksia, joita ei onneksi menomatkalla Kiviniemen sillan vartiokaan pysäyttänyt.

Toisin kävi takaisin tullessa. Konnitsassa jäätin kiinni ja puhutteluun jouduttiin Pietarissa. Tulkkia piti käyttää. Kun kyse ei kuitenkaan ollut mistään varsinaisesta rikosreissusta, retkeläiset saivat palata takaisin ilman rajanylityskieltoa. Pietarin kuulustelussa selvisi myös, että takeille maksettu 1100 ruplaa oli vähän liikaa, mutta niin iloisia olivat matkalaiset retkestään, että autokuskit kutsuttiin illalla hotelliin syömään ja juomaan votkaa. Liekö ollut tämän ennakkoryhmän ansiota, että venäläiset sallivat ryhmämatkat vielä samana vuonna. Kyse saattoi hyvin olla myös huonosta omastatunnosta ja länsivaluutan tarpeesta.

Kaikki Musakan rakennukset olivat Tuomaksen kahdella ensimmäisellä Karjalan matkalla ehjinä, ja niissä asui hyvin ymmärtäväinen ja ystävällinen venäläisperhe. Ruokaa tarjottiin ”oman pöydän” ääressä. Tuomas oli ostanut Suomesta mukaan naisten kiiltonahkakengät, jotka satuivat olemaan juuri rouvan kokoa. Ne saivat kovasti lämpimän vastaanoton. Toisella kerralla viemisinä oli toivottu kasettiradio. Maksuksi tarjotut ruplat eno antoi takaisin korvauksena kestityksestä. Porukalla käytiin Kiimajärven rannassa uimassa.

Tein itse ensimmäisen matkan syntymäköitiini Tuomas-enon opastuksella viisi vuotta sitten. Tälöin kuitenkin rakennuksista oli jäljellä vain röykkiöön kasattuja peruskiviä. Musakan talosta oli kaikki rakennukset poltettu, joten en nähnyt äitini lapsuuden kammaria. Toisen kerran Karjalassa käydessäni paikalle rakennettiin jo hirsihuvila.

Vanhempieni talo oli Musakanlahdesta alkaneen ja Kauruun päätyneen talojonon viimeisenä ja siten lähimpänä Kiimajärven hiekkarantaa. Lahdenpoukamaa suojasi vielä pieni saari, jossa kesällä pidettiin lampaita. Niin kaunis oli ranta, että venäläisetkin olivat tehneet siihen nuotiopaikan. En ihmettele yhtään, että vanhempani eivät paljon puhuneet syntymäpaikastani, koska sen kahteen kertaan menettäminen oli varmasti traumaattinen kokemus. Enkä ihmettele sitäkään, että Tuomas-enon piti jo luvatta käydä poukamassa uimassa.

SILVO
KAASALAINEN

Tekijänaisen tarina

Tämä artikkeli on jatkoa lehden tammikuun numeron koostamalleni isoisäni eli äijän, **Matti Pirkkamaan** (ent. **Kopperoinen**) haastattelulle huhtikuulta 1961.

Usko Tenkanen haastatteli nauhalle samalla kertaa Huittisten Suttilassa, Pirkkamaan pirtissä myös mummoani **Maria Pirkkamaata** (o.s. **Juvonen**). Aiemmin tammikuussa mummo oli täyttänyt 60 vuotta ja Pyhäjärvi-lehti-kin kehui tuolloin päivän-sankarin nuorekkuutta ja punaposkisuuutta.

Talon tyttärestä kirvesmiehen vaimoksi

– No, mite kaua työ uotta olleet ensinnäkkii naimisii? Joks hopiahäät o männeet?

– Jo aikaa sit! Hopiahäät olliit sillo ko Väinö män naimisii. Joha ne kohta kulta-häät tulloot!

– Onks se mänt elämä piirustuste mukkaa? Niiko nuoren ain lähettä, ja sie uot nyt vanhemp.

– Nii, alkaap jo olla toine jalka hauvas ja toine hauva parta! No, ei se mää ain piirustuste mukasest, mut mänenöök hää kellää? Mut se pitää männä vaa sillee ko järk sannoo. Välist ri-sasta tietä ja välist tasasta. Siinhä se sit kulluup se aikakii.

– Ja maailma tahko laa-haa, sannoot satakuntalai-set. Juu, elämä tahko se. No, työ ko alotitta yhteise elämä, ni Matti kerto äske, jot mite kovast häne o el-läissää pitänt tehä töitä, nii et se vissii joute oo saant olla siekää iha?

– No ei, pitkä päiväthä se pit olla miullakii. Aa-must kolmii ja iltasil kym-menää ja välist myöhem-pääkii sai tehä töitä kons töihe aika ol. Kothommii sit sai tehä yksinää, ko eihä hää koton olt ko sillo tällö.

– Nii, no eihä Matti mite koton olt, ko just haasto,

ko jot aamusil neljältkii ol parraillaa ollessa jo raken-nuksil töis ja iltasil myö-hää. Ni siu pit tehä ne kotohommat yksinnäis.

– Nii pit, mut eihä meil paljo ensittäi oltkaa. Ko kahta lehmää vaa pietti. Sit vast ostettii lissää ko alettii rahhaa saaha. Ehä siin, ko ei paljo olt maata. Vuokramaist heinää tehti, ja sitä saikii sit tehä iha koko kesä! Kolmaisosan vaa ko sai tekijä, ni siin sai olla viikate käes koko aja.

– Ai se ol sillee jot pit viel antaa heinist sil kene maist tek?

– Nii se ol. Yhten kesä-näkkii ko Rahkjärvel tehti, se ol sellasta peltoa olevin-naa tai kolleikkoo, ni ei myö saatu siit ko yks kuor-ma ko kaks pit talloo antaa. Sillee ko kahenkii lehmä heinii tek, ni sitä saikii teh-hä melkei koko kesä.

– No sit ko sai heinät tehtyy, ni tullitki jo niitto-ajat?

– No sit käin ahosil (vil-jan puinti riihessä varsoil-la). Ko sitä käin talolois tekemäs, ni seitsemä mark-kaa sain palkkaa. Yhe vii-konkii mie joka päivä käin kuumas riihes.

– Niihä se tek miu Ant-setteti emäntäkkii. Kaike syksyy hääkii ahosil käi. Sama-ha se tais olla siulkii sit? Samaha se o olt kautta maan.

– Nii, mut ei sin oikei jokahine mielellää lähtent kuumaa ja pölysie riihee! Kuka vaa sai muute oltuu. Ei sitä kukkaa huviksee teht, mut ei kehant olla mäнемättä ko tullit pyytä-mää. Sai sitä ensi nii ko sanotaa kupata ja kerätä, enneko sai läjä pääl sen verra rahhaa, sitä pit olla tiukil!

Tulot ja terveysruoat 20-luvulla

– No, mites siihe aikaa, ko työ olitta nuoren, mite le-viäst sitä sillo syöttii?

– A, sillo sanottii jot suu säkkii myöt!

– Se tarkotti sitä, jota jokahine el varohie muk-kaa.

– Nii, kel ol enemmän olemista, ni ol. Ei meil ko-ton sunkaa nuukaa syötty millokaa, mut sit ko mie mäni pois, ni pithä miu sit sitä tiukata. Muute ei ois tult mittää, se ois mänt käest suuhu. Maita ko pit ostaa, nii niihe pit säästää, ja piimää-murruu syöttää pojalkii.

– Sehä se ol se jamakko-muru varsinaine lapsii ruo-ka, eikä se vissii nii epäter-veelline oltkaa, ko meitäki sentää seitsemä, ja perreet o joka miehel. Kyl se siihe aikaa lapsil paras ruoka ol, ja hyväst se oikei kelpas.

– Kyllä! Kylhä sitä syötti niitylläkkii. Eihä siel muuta ruokaa olt. Jos yhe voileivä suilikkeeks otettii, ni siin se voi ol. Ehä meil ko aluks yks lehmä ol, ni siit ko laitot evvään miehel vii-koks, ni meil jäi hyvi vähä poja kans. Eikä sitä mei-nattu ensikää, jot sitä ois ostettu. Pit pittää nii tiukal, jot lapsel ois, itse sai syyv-vä mitä sattu.

– No työ ko siel siu ko-tonais, sehä ol Juvone siis Enkkua kaikii suuremp talo ja rikkaamp, ni olik se suu-remmiskii talolois sama tapa, jot eletti yhtä nuu-kast?

– Kyl meil ol ainakii ko-ton hyvä ruoka, siin ol voi vakituise pöyvä ja keitet-tii keittilöi. Ei koton olles syötty piimää muuta ko kons niityl käyti, nii sillo piimää-murruu tehti tuo-hiroppeehe ja tuohiluskil syötti. Ko Pihhuissakkii ja Salol (Juvosen talon niitty-jä) pit olla yötäki, ni sin pit viijä, ja keitettii kepi nenäs ain tattarpuuroo ja hers-ryynilöi, ko niitä sai vettee keittää ja puuro ol parem-paa.

– Joo, jot se ol vaa ja-makkomuru ja säre syömi-ne köyhyyve sanelema. Jot se ei oo niiko nykysi, ko o sellasta, jot on varoja tai ei, ni se katsotaa, jot mitä toi-

se talo pöyvä on ja sitä o oltava meil kans. Vaik kun-nast eletäs.

– Ei sillo kunna leipää kukkaa ottant, vaik ois olt mite köyhä. Ko kaks käi yhtee, ni kyl ne sen ver viitsiit, jot ei ne kunnast lähteneet pyytämää. Työtä ne tekkiit ja työllääs ellit, ja olliit paljo tyytyväisempii ko nyt. Nyt vaik ois paljo, ni jokasel o ain vähä, itse mielestää.

– Nii se tahtoo olla. Nii paljo ei ennää nykysi saak-kaa jot oltas tyytyväisii. Miekii muistele, ko olin lap-sen, ni kyl siihe oltii siihe olohie paljo tyytäväisem-mät lapsetkii, eikä olleet vaatimukset suuret, ko ti-i-etti se, jot siihe ei ole min-käänäköstä mahdollisuutta. Ko vällee tulit näkemää sen isä rahapussi perimmäise-kii kolkkan, ni sen tiesit jot on turha esitellä mittää vaa-timuksii. Jot sieltä ei tipu!

– Ei sitä olt. Pari kym-pii ko toisinnaa ol kukka-ros, ni ei sen suurempii rahhoi. Voikilo ol siin vii-jesttoist kahteenkymmenää markkaa ja kanamuna ol markka muna.

– Ja pien vast syntynt teurasvasikka ni se pit olla suur mist saip kaksikymen-tiis markkaa.

Paluu Karjalaan ja uusi evakkotie Huittisiin

– No, työhä sota-aikan mänittä Karjalaa takasii. Miehä en sillo siel Enkkuas käyntkää mitä muutama kerra lomal käin koko sota-aikan. Eiks teil keretty ra-kentaa uuvet rakennukset?

– Tehti. Se ol vuotta ennempää, ei myö keretty ko puol vuotta niis assuu. Jouluks -43 mäntii asumaa ja vielhä se ol keske-eräne, sit sotilaat rakensiit lop-puu. Sit viikkoo enne Ju-hannusta -44 lähetti pois taas lehmii kans.

– Jot ei kerent paljo naut-tii uuvest talost?

– No ei. Yksikii kammar, minkä sotilaat tekkiit val-

Maria Juvonen nuorena.

miiks ja oisiit käyneet asu-maa, ni ei siihe mänt ket-tää, ko jätettii kartano ja lähetti lehmii kans käve-lemmää tän.

– Ja tääl on nyt Satakun-nas tult oltuu jo toistakym-ment vuotta. Kuis kaua työ uotta nyt asuneet täs Väi-nö nykyes talos?

– A, nyt tulloo kevvääl, Juhannuksest viikko ko myö tultii tähä, ni neljä-toist vuotta.

– Onks täst jo nii kaua?

– On, myö oltii kaks vuotta ennempää tääl tuol Kaural ja sit Hakunil.

Mari-mummo ehti vielä nähdä ja kokea television-kin yleistymisen maaseu-

JUHA PIRKKAMAA
Jokioinen

Joskus oli sentään vapaa-aikaakin. Kopperoisen ja Pusan perheet Rahkajärvellä.

Järvet olivat tärkeitä pyhäjärveläisille, niin vesireitteinä, kalastuksessa kuin vapaa-aikanakin.

Kenttäpostia 70 vuoden takaa

Koti, uskonto ja isänmaa, itsenäisen Suomen henkinen ikoni, ovat olleet mielipidevaikuttajia lähes koko Suomen itsenäisyyden ja koko oman elämäntapa-teen ajan. On hyvin luultavaa, että jo koulun ekaluokalla talvisodan evakovuonna Alajärvellä laulettiin tuota aatetta kasvattavia lauluja. Sitten murkuikään tultaessa nuo aatepohjaiset laulut olivat erityisesti poikien mieleen, ja laulettiinhan siihen aikaan koulussa myös virsiä laulutunneilla ja aamuhartauksissa, ja uskontotunneilla niitä opeteltiin jopa ulkoa.

Koti ja isänmaa ovat olleet sotien jälkeenkin mielellä nostattavia aiheita milloin valtakunnallisissa juhlapuheissa, milloin pienempiuotoisten yhteen kokoontumisten teemoina. Tuonpuoleisuuteen liittyvät

viittaukset ovat jääneet pappien, alan ammattilaisten, asiaksi erilaisten tilaisuuksien hartauspuheissa tai muissa varsinaisissa kirkollisissa toimituksissa. Suomalaiselle kristillisyydelle on ollut vierasta, että iäisyysasiat otetaan esille arkisten elämäntouhujen keskellä, ei ainakaan miesten kesken. Virrenveisuutkin ovat kuuluneet naisten ompeluseuroihin.

Viime vuosina on tässä asiassa tapahtunut vapautuneisuutta. Ja vallankin kun on vapaasti voitu ja myös haluttu käsitellä sotaajan tapahtumia, on paljastunut, että rintajermujenkin huulille nousi vakavan paikan edessä rukous Kaikkivaltiaan Jumalan puoleen. Torstain, 25.2. Uudenkaupungin Sanomat siteeraa, siv. 19, sotaajan Kenttäposti-lehdessä ol-

lutta viestiä rintamalta: ”Muistakaa, pienellä kansalla on suuri Jumala.”

Tuota samaa voi lukea isän lähettämistä kirjeistä. Hän palveli koko talvisodan ajan konekivääriyhmän johtajana Taipaleenjoella. Samalla raivolla, kuin vihollinen rynnisti Summassa laitilalaisten puolustaman lohkon kimppuun, se yritti myös Taipaleenjoen yli. Kotiin lähetetyissä kirjeissä viitataan usein ”naapurin lähettämiin terveisiin”. Viereisen korsun tuhonnut tykistön täysosuma on isän kirjeissä ainoa konkreettinen maininta taistelujen ankaruudesta, ihme että ei joutunut sensuroiduksi. Se että eräänä päivänä joukkueenjohtaja vaihtui kolme kertaa, selviää myöhemmin sotapäiväkirjasta.

Vaikka isä oli tavallinen suomalainen mies, kirkkopolkukaan ei ollut aivan vieras. Myös hänen kirjeissään tulee ensimmäisestä alkaen esiin luottamus Jumalan johdattamiseen ja varjelukseen. Ensimmäinen kirje on kirjoitettu vasta 18.12. ensimmäisellä rintamantakaisella lepotailla. Isällä oli silloin tilaisuus käydä autioksi jääneessä kodissaan Pyhäjärven Salitsanrannalla. Kirjeestä kuvastuu murhe kotiseudun tulevaisuudesta, ja paljastuu myös vakava suhtautuminen iäisyysasioihin, kun suomalainen rauhan mies joutuu kuoleman kanssa kasvokkain – ”kuinka Jumala on varjellut meitä, kun puolustamme omia kotejamme ja rehellistä isänmaatamme .. eihän Jumala ole hyljännyt Suomen kansaa, hän vaan vetää meitä näin lähemmäksi itseään ..

ei meidän oma viisautemme riittäisi tällaiseen varjelukseen .. kyllä täällä rukoillaan, minäkin rukoilen joka päivä ja ilta ja joskus yölläkin itseni ja teidän kaikkien puolesta .. rukoile sinäkin, jolla on vahvempi sydän .. en tiedä kuuleeko Jumala minun tapaiseni paatuneen rukouksia .. rukoile, että saisın vahvemman sydämen, ja anna anteeksi ..” ”Mutta vielä minä pääsen teidän luokseen Jumalan armosta” toivomukseen päättyy ensimmäinen kirje.

Kirjeissä toistuu kerta kerralta sama tietoisuus elämän epävarmuudesta, ”eihän sitä tiedä”, ”kaikki on Jumalan kädessä”, mutta myös luottamus rukouksia kuulevaan Jumalaan. Huolta kannetaan myös vierassa oloissa elävän perheen,

vaimo ja viisi-, kolme- ja puolivuotiaat pojat, asioita. Jälleennäkemisen toivo ja lämpimät terveiset ovat aina viimeisenä. ”Jätä Jumalallekin sijaa sydämessäsi”, isä kirjoittaa iloissaan, kun on pienen tauon jälkeen taas saanut äidiltä peräti kaksi lämmintä kirjetä.

Aselevon tultua isä kirjoittaa ensimmäisessä kirjeessään: ”.. kiitä sinäkin siitä, että Jumala varjeli minut terveenä .. voimme jälleen aloittaa yhdessä .. ja rukoile, että saat voimaa kestämaan tämän kuorman, kotiseudun menetyksen..”

Laitilassa 1.3.2010

PEKKA
LAULAJAINEN
– se viisivuotias

Tampereen Seudun Vpl. Pyhäjärvikerhon kuulumisia

Helmikuun 17. päivänä pidetyssä vuosikokouksessa valittiin johtokunnan puheenjohtajaksi **Laila Innanen**, varapuheenjohtajaksi **Pentti Päiväläinen**, sihteeriksi **Pirjo Kiiala**, rahastonhoitajaksi **Leevi Hietanen**, emännäksi **Seija Lintula** sekä muiksi johtokunnan jäseniksi **Helvi Kalttila**, **Hannu Luukka-**

nen, **Soini Päiväläinen** ja **Irja Siirtonen**. Tilintarkastajiksi valittiin **Kalevi Luukkanen** ja **Lauri Pullakka**.

Kerhon tarinatuokioita pidetään kerran kuukaudessa Tampereen Karjala-seuran kerhohuoneessa, osoitteessa Koulukatu 12. Tämän vuoden kevätretki tehdään Porvooseen. Tiedo-

tamme kokoontumisista tämän lehden tapahtumakalenterissa.

Toiminta-ajatuksemme on vaalia karjalaisuutta ja ennen kaikkea pyhäjärveläisyyttä Tampereen seudulla. Tervetuloa vain rohkeasti mukaan toimintaamme!

PIRJO KIIALA,
sihtööri

Karjalaisseurojen Tampereen piirin järjestämillä Kalevalaisilla kirjamarkkinoilla 28.2. Pyhäjärven pöydässä päivystivät Anna-Liisa Heikkilä ja Pirjo Kiiala. Kuva: Marjo Ristilä-Toikka.

Kotkaan kevätretkelle – merellinen kaupunki kutsuu

Vpl. Pyhäjärvi-seuran kevätretki tehdään tänä vuonna lauantaina 29.5.10 Kotkaan yhteistyössä Kurkijoki-seuran kanssa. Kaupunkikierröksellä nähdään merkittävimmät nähtävyydet sekä pysähdytään kävelylle Suomen palkituimmalla viheralueella, Sapokan vesipuistossa. Puisto on suunniteltu niin, että kasvien kukinta jatkuu läpi kasvukauden.

Kesällä 2008 avatussa Merikeskus Vellamossa, joka sijaitsee satamassa arkkitehtonisesti merkittävässä rakennuksessa, tutustutaan opastetun kierroksen aikana Suomen Merimuseoon sekä Kymenlaakson Museoon ja kuullaan tarinoita itse rakennuksesta.

Meriteatterin opastuksella tutustutaan Suomen ensimmäiseen kansainväli-

set mitat täyttävään akvaariotalo Maretariumiin. Tämä koko maailmassa ainutlaatuinen kohde esittelee vesistöjen vedenalaista maailmaa. Maretariumissa voi tehdä kalamatkan Lapin tunturipuroista Suomenlahden merialueelle. Eksoottisten vesien värikylläisiin kaloihin nähden hiltynnäköisten kotimaisten kalalajien määrä on yllättävä: yli 50 erilaista ja erinäköistä lajia on sijoitettu akvaarioihin niille ominaisiin ympäristöihin. Yksi kiinnostavimmista on valtava 7 metriä syvä ja läpimitaltaan 10-metrinen Itämeriallas.

Bussi Kotkaan lähtee Helsingistä Kiasman turistipysäkillä la 29.5. klo 8.00. Mukaan voi halutessaan liittyä jo Hyrylässä, linja-autoasemalta klo 7.30. Käytössämme on viime

vuoden retken tapaan siipolaisen Talma Bussin 2-kerroksinen näköalabussi.

Tiedustelut, esite ja ilmoittautumiset viimeistään 08.05.10 mennessä Kaarina Pärssinen 040-519 3036, kaarinaparsinen@gmail.com tai Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi. Matkan hinta on 60 euro/henkilö maksetaan etukäteen seuran tilille 12.5.10 mennessä Nordea 127130-255715.

Hintaan sisältyvät linja-automatkat, kahvilatarjoilu Kotkan Toriterassilla, opastettu kaupunkikierrros ja käynti Sapokan vesipuistossa, pääsymaksut ja opastetut tutustumiskäynnit Merikeskus Vellamossa ja Akvaariotalo Maretariumissa sekä lounas noutopöydästä Ravintola Keisarin satamassa. -KP

Pyhäjärven papan kuntolenkki

Koitti taas viikon loppu, hiihtämään minulla hoppu. Taakse jääköön karu katu, minua kutsuu liukas suksen latu. Nyt sukset jalkaan ja pipo päähän, ja ulos luontoon talvisäähän. Olkoon pyry tai pakkaneikin, mutta minä hiihdän oikein reilun lenkin. Metsän laitaan kauas sinne, missä on hurja harjun rinne. Vauhdikkaammat kyllä ohi pinkoo, saavat vaan lunta ilmaan sinkoo. Minä tarmoni jo kaikki kerään, ja vauhdilla lähden toisten perään. Nyt rinnettä ylös ja alas toista, kyllä tää meno on suurenmoista. Kyllä täällä on talven valtakunta, kaikkialla täynnä vitilunta. Jossain tikkaa puuta hakkaa, kurre kuusen kävyn maahan nakkaa. Eteen aukee hieno rinne, alas minäkin lähden sinne. Sukset huimaan vauhtiin tyrkkään, mutta joudunkin mutkaan äkkijyrkkään. Ja nyt yli suuren lumivallin, lennän hankkeen mullin mallin. Nyt silmälasit ja pipo missä – toinen sauvakin on eksyksissä. Hissun kissan kömmmin lumen sisästä, tuumin ilokohan tämä nyt viisasta? Tuumailin, olihan se kova hyppy, ja siitä tuli kylmä kylpy. Rapsuttelin itseäni aika kauan, sitten etsin pipon ja saunan. Tuumin, kotiin lähden nyt heti, sieltä on kuumaa kylpy ja peti. Koittihan viimein sekin hetki, että päättyi papan hiihtoretki. Mutta kokeiltu on papan hiihtokunto, jäi papalle huono omatunto.

TAUNO TORKKELI

Kauvatsan Karjalaisille valittiin hallitus kolmeksi vuodeksi

Kauvatsan Karjalaiset ry:n vuosikokous pidettiin sunnuntaina 7.3.2010 Kauvatsan Osuuspankissa. Läsä oli seitsemän yhdistyksen jäsentä.

Kokouksessa vahvistettiin tilinpäätös ja myönnettiin hallitukselle vastuuvapaus vuodelta 2009 sekä hyväksyttiin toimintasuunnitelma ja tulo- ja menoarvio vuodelle 2010.

Päätettiin, että jäsenmaksu on tältä vuodelta 20 euroa /henkilö tai vaihtoehtoisesti perhejäsenmaksu

30 euroa/talous

Hallituksen jäseniksi kolmivuotiskaudeksi 2010-2012 valittiin **Tuomo Hinkkanen**, **Pauli Kähäri**, **Hannu Pruuki** ja **Päivi Vuori**. Muistomerkki-vastaavana jatkaa **Maria Eeva** ja rahastonhoitajana **Liisa Härkälä**. Tilintarkastajiksi valittiin **Tuula Kähäri** ja **Tauno Wikström**.

Hallitus valitsi keskuudestaan puheenjohtajaksi Tuomo Hinkkasen ja varapuheenjohtajaksi Hannu

Pruukin. Päivi Vuori toimii sihteerinä.

Kokouksen päätteeksi Tuomo Hinkkanen kertoi ensi kesän Pyhäjärvi-juhlien järjestelytilanteesta. Todettiin, että järjestelyt ovat jo varsin pitkällä ja koko Kauvatsa on heinäkuussa valmis vastaanottamaan juhlavieraat.

VPL Pyhäjärvi-juhlista ja Kauvatsasta on tarkempaa tietoa kotisivuilla:

www.kauvatsan
karjalaiset.net

Ketkä pojat parhaimmissaan?

Raija Holma Ikaalisista toimitti Sastamalan seudun Museolle **Reino Patrakan** (s. 27.8.1915 Rantakylässä) valokuvia.

Kuvien joukossa oli yksi, jonka ottoajasta tai -paikasta ei ole tietoa. Kuvassa on joukko nuorehkoja miehiä parhaimpiinsa pukeutuneena. Mikä tilaisuus mahtaa olla kyseessä? Tunnistatko kuvan henkilöitä?

Reino Patrakka on ylärivissä viides vasemmalta. Eturivissä ensimmäisenä vasemmalla istuva mies on mahdollisesti **Lauri Matikainen** Noitermaalta. Kuvaaja: Rönn, Käkisalmi.

Tietoja kuvasta voi lähettää Sastamalan seudun Museolle:

MARIA PIETILÄ
p. (03) 5213 4554 tai
maria.pietila@sastamala.fi.

Lappeenrannan Pyhäjärvi-kerhon terveiset

Pakkasten hellittäessä hiukan otetaan myös täällä Etelä-Karjalassa kömmimme kuin karhut pesästään aloittamaan vuoden 2010 toimintaa Lappeenrannan Pyhäjärvi-kerhossa.

Helmikuun 3. päivänä suuntasimme kohti Taipalsaarta, jonne **Musakan Pirkko** oli meidät kutsunut. Sinne meitä saapui lähes vakioporukka eli kahdeksan henkeä. Yhdessä aloitettiin Pirkon kattaman kahvipöydän ääressä

jutellen ja kahvitellen. Kun olimme näinkin runsaslukuisina koolla, niin päätimme pitää samalla vuosikokouksen. Sehän meiltä onnistui lähes läpihuutojuttuna, koska kerhomme hallitus, sihteeri ja puheenjohtajat ovat entiset, niin valinnat oli helppo tehdä.

Vaikka vuoden 2009 toiminnasta ei ollut paljon kerrottavaa, niin silti terhakka sihteerimme **Vanhasen Orvokki** sai toimintakerhomukseen asiaa. Ainut ker-

homme yhdessäolo oli Lappeenrannan kesäteatterin esittämä ”Votkatristi”. Paikallaolijat olivat kuitenkin kai tyytyväisiä menneeseen vuoteen.

Katsomme rohkeasti eteenpäin, sillä tämän vuoden toimintasuunnitelmasa on mm. käydä taas josain katsomassa näytelmää. Sellainen on jo valmiiksi suunniteltu maaliskuulle, sillä voiko Opri -näytelmää sattuvampaa meille karjalaisille tarjota.

Suunnitelmissa on myös järjestää onkikilpailut kesällä. Ja tietysti kaikki ehdotukset ovat tervetulleita, mutta näillä suunnitelmillä aloitetaan.

Ihan oikean talven jälkeen on taas kiva jäädä odottamaan kesän lämpöä. Kaikille Pyhäjärvi-lehden lukijoille ja ystäville hyvää vuoden jatkoa!

RAIMO FEDERLEY

Vullien sukuseura kokoontuu ja retkeilee

Sukuseuramme vuoden 2010 vuosikokous pidetään **sunnuntaina 30.5.2010 Vanajanlinnassa**. Edellisen kerran vuosikokous oli Vanajanlinnassa kesäkuussa 2005, ja silloin osanottajia oli ennätysmäiset 79 henkeä!

Ohjelmaan kuuluu lounas, vuosikokous sille varatussa erillisessä tilassa ja opastettu linnan esittelykierros. Hinta on 20 euroa/hlö, ja kakkukahvit kustantaa sukuseura. Vanajanlinna on hyvin lapsiystävällinen paikka, siellä on tilaisuus viettää oikea perhesunnuntai upeissa puitteissa. Voitte halutessanne tutustua Vanajanlinnaan nettiosoitteessa www.vanajanlinna.fi.

Vanajanlinnassa yöpymisestä kiinnostuneet voivat erikseen tiedustella hintoja puheenjohtajalta Pekka Vullille. Huhtikuussa lähetetään vielä jäsentiedote 02/10, jossa on liitteenä kokouskutsu ja kokouksen tarkempi aikataulu. Jo tässä vaiheessa pyydämme teitä ilmoittautumaan **vuosikokoukseen huhtikuun 2010 loppuun** mennessä puheenjohtaja **Pekka Vullille**, puh. 050-5494878 tai pekka.vulli@armas.fi, tai

sihteeri **Maija Lehdolle**, puh. 040-7016207, 09-4123175 tai maija.lehto@co.inet.fi.

Kotiseutumatka kutsuu

Vuoden 2010 toinen suuri tapahtuma on **kotiseutumatka Karjalaan**. Se tapahtuu 22.-25.7.2010, siis torstaista sunnuntaihin. Paitsi Sakkolassa ja Pyhäjärvellä käymme myös Käkisalmissa ja Konevitsan luostarissa. Matkaohjelma on seuraavanlainen:

Torstai 22.7. on matkapäivä. Lähtö tapahtuu Hämeestä aamuvarhaisella. Matkareittiä voidaan sovittaa matkallelähtijöiden toiveiden mukaan. Alkuillasta saavutaan Sakkolan Kiviniemeen hotelli Losevskayaan.

Perjantaina hotelliaamiaisen jälkeen ajetaan Sortanlahden satamaan, josta halukkaat pääsevät tutustumaan Konevitsan luostariisaareen opastetusti. Retki on lisämaksullinen, 30-35 euroa. Ne, jotka eivät halua lähteä retkelle, voivat viettää aikaa esim. Sortanlahdessa tai Sakkolassa. Bussi palaa Sortanlahteen, kun laiva Konevitsasta saapuu. Sen jälkeen ajetaan

Käkisalmeen, jossa on kaupunkikierros ja vapaata aikaa. Illaksi palataan hotelliin ja ruokaillaan.

Lauantaina aamiaisen jälkeen on vuorossa kotiseutukierros Vullin suvun kotipaikoilla Røykkylässä ja Pyhäjärvellä. **Erityisesti Pyhäjärvelle kaivataan mukaan henkilöitä, joilla on sieltä omaa tunte-musta tai tietämystä.**

Sunnuntaina aamiaisen jälkeen on kotiinlähdon aika. Ennen rajaa on ostos aikaa Viipurissa ja ajan salliessa poiketaan myös Monrepos'n puistossa. Kotiin saavutaan myöhään illalla.

Mukaan tarvitaan kuusi kuukautta matkan jälkeen voimassa oleva Suomen passi. Matkan alustava hinta-arvio:

- 385 euroa/henkilö (20-29 hengen ryhmälle)
- 335 euroa/henkilö (30-39 hengen ryhmälle)
- 300 euroa/henkilö (40-46 hengen ryhmälle)

Hinta sisältää: Majoituksen kahden hengen hotellihuoneissa puolihoidolla alkaen menopäivän illallisesta ja päättyen lähtöpäivän aamiaiseen - Ryhmäviisumin - Matkat Vesilahden Liikenteen ilmastoidulla turistibussilla - Retki-

kahvit ja -makkarat maastossa perilläolopäivinä.

Lisämaksusta: - Yhden hengen huone - Retki Konevitsaan (sis. laivamatkan ja suomenkielisen opastuksen) 30-35 euroa.

Edellisellä matkalla mukana olleet voivat vakuuttaa, että Vesilahden Liikenteen järjestämä matka vuonna 2006 sujui aivan kiitettävästi. Mukaan voidaan ottaa myös ystäviä sukuseuran ulkopuolelta. Varausmaksuna maksetaan puolet matkan hinnasta ja loput heinäkuussa ennen matkaa.

Pyydämme sitovat ilmoittautumiset jo 20.3.2010 mennessä puheenjohtaja Pekka Vullille tai Sihteeri Maija Lehdolle. Hiukan myöhemminkin kannattaa vielä kysellä jäännöspaikkoja.

Matkalle ilmoittautuneille lähetetään hyvissä ajoin erillinen kirje, jossa on täytettävä viisumilomake, ohjeet ja tilinumero maksuja varten sekä yksityiskohtainen matkaohjelma. Toivomme runsasta osanottoa, matkasta tulee varmasti hauska ja mielenkiintoinen! Toivomme myös uusia jäseniä mukaan toimintaamme.

VPL Pyhäjärvi juhlat Kauvatsalla 17.-18.7.2010

Majoitustilaa löytyy lähistöltä

Majoitustilanne Kauvatsalla ja lähistöllä on parempi kuin alun perin on arvioitu.

Kauvatsan karjalaiset ry on vuokrannut juhlien käyttöön seurakunnan leirikeskus Aittakarin, joka sijaitsee luonninkauniin Sääksjärven rannalla n. 9 km:n etäisyydellä Kauvatsan keskustan, Yttilän juhlapaikoista.

Aittakarissa on kohtuuhintaisia yöpymispaikkoja n. 50 hengelle pääasiassa 4 hengen huoneissa. Puolet petipaikoista on yläsängyissä. Majoituksen hintaan sisältyy aamusauna ja aamiainen. Yöpyjän tulee ottaa omat lakanat ja tyynyliinat mukaan.

Tiedusteluihin vastaa ja varauksia ottaa vastaan HANNU PRUUKI, p. 0400 945 252.

Muina majoipaikkoina suosittelemme:

Kesähotelli Tyrni
Kauvatsantie 189
32800 KOKEMÄKI
puh. 044 560 4758
n. 18 km juhlapaikoilta

Haapahuhdan tila
Rintalammentie 84
32920 KAUVATSA
puh. 040 506 1562
n. 10 km juhlapaikoilta

Mantan saaritala
Mantansaarentie 29-41
32800 KOKEMÄKI
puh. 040 837 0476
n. 10 km juhlapaikoilta

Vpl.
Pyhäjärvi-
juhlat

Tarkempia tietoja maja- ja juhlapaikoista sekä juhlaan liittyvistä asioista löydät kotisivuilta www.kauvatsankarjalaiset.net.

Juhliin liittyviin kysymyksiin vastaa TUOMO HINKKANEN p. 0400 440 147.

Stipendejä Enkkuan koulu- piiritaustaisille nuorille

Enkkuan kyläkirjatoimikunta on julkaissut kirjan ”Ikku-na Karjalaan”. Tämän kirjan ja sen oheen valmistettujen videotallenteiden ja DVD-levyjen myynnistä on toimikunnalle kertynyt rahaa, jonka kirjatoimikunta kokouksessaan 4.9.2008 on yksimielisesti päättänyt jakaa stipendinä Enkkuan koulupiiritaustaisille nuorille. Stipendien jakoperusteet:

- * Kukin stipendi on arvoltaan 100-300 euroa.
- * Stipendejä jaetaan vuosittain jakoperusteet täyttävälle nuorille niin monena vuotena, että tilillä oleva rahasumma on loppuun käytetty.
- Hakijan tulee
- * olla iältään 18-25 vuotias
- * olla kiinnostunut karjalaisuudesta ja karjalaisesta kulttuurista
- * olla yliopiston, korkeakoulun tai ammattikorkeakoulun toisen tai sitä ylemmän vuosikurssin opiskelija.
- * Jos hän on lukion tai ammatillisen oppilaitoksen opiskelija ja hänellä on erityisiä muita ansioita, esim. urheilun, musiikin tai muun vastaavan aloilla, katsotaan hänet vaatimukset täyttäväksi hakijaksi.
- Hakemukseen tulee liittää oppilaitoksen antama läsnäolotodistus.
- Hakijan tulee liittää hakemukseen omien henkilö- ja yhteystietojensa lisäksi vapaamuotoinen selvitys sukujuuristaan, joiden tulee liittyä Vpl. Pyhäjärven Enkkuan koulupiiriin: Isovanhemman tai isoisovanhemman nimi, hänen elinvuotensa ja kotikylän nimi (Enkkua, Kostermaa, Rahkajärvi tai Saapru) sekä nykyinen asuinpaikka. Hakijan elämäntilanne saatetaan ottaa huomioon jossain tapauksessa.
- Omakätiset hakemukset on lähetettävä toukokuun 2010 loppuun mennessä. Kirjatoimikunta käsittelee ne kesäkuun aikana ja stipendit jaetaan Vpl. Pyhäjärvi-juhlien pääjuhlassa Kauvatsalla 18.7.2010.
- Mikäli jaettavaa on vielä v. 2011, menetellään vastaavasti samalla tavalla.

Hakemukset ja tiedustelut: KYLLIKKI LAITINEN
Kaakoniantie 55 A 2 37630 Valkeakoski
Puh. 0400-955345, E-mail: kari.laitinen1@luukku.com

Tiedusteluihin vastaa myös MARKKU PUSA
puh. 040-5217425.

Arvokkaita lahjoituksia Pyhäjärvi-Säätiölle

Helsingin Sotaveteraanikuoron kunniapuheenjohtaja **Pekka Pusa** Helsingistä on lahjoittanut Vpl. Pyhäjärvi-Säätiölle arvokkaan, kehystetyn kipsireliefin, jonka on v. 1936 suunnitellut Viipurin läänin maaherra **Aarno Karimo**. Mainittakoon, että samalla mallilla on valmistettu Karjalan kannaksella olevat ns. Lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkkien pronssireliefit, joista mm. yksi on entisen kotiseudun kirkkoaholla olevassa muistomerkissä.

Pekka Pusan isä oli kansanedustaja, kapteeni **Jalmari Pusa**, jonka sotilaspuvut kunniamerkkeineen tullaan myöhemmin toimittamaan Sastamalan seudun Museon Vpl.Pyhäjärvi - osaston kokoelmiin, kuten taiteilija Tervakorven v. 1950 maalaama kehystetty

taulu Pyhäjärven kirkkoaholta Tammisaarten suuntaan. Lahjoitus sisälsi myös matkalaukuissa ollutta muuta meille tutkimatonta aineistoa.

Vpl.Pyhäjärvi-Säätiö haluaa lämpimästi kiittää lahjoittajaa arvokkaista lahjoituksista ja huolehtii niiden asianmukaisesta sijoittamisesta ja säilyttämisestä sekä tiedon siirrosta jälkipolville.

YRJÖ S. KAASALAINEN
Vpl.Pyhäjärvi Säätiön hallituksen puheenjohtaja

Pekka Pusaa haastattelee Kauko Hinkkanen lahjoituksen luovutustilaisuudessa Helsingissä maanantaina 1.2.2010. Kuvat Yrjö S. Kaasalainen.

Talvisota Pyhäkylässä - ja mitä tapahtui sen jälkeen?

Tervetuloa kevätjuhlaan Sastamalan Kiikkaan Kinnalan Koukulla virpolauantaina 27.3.2010. Päivän teemana on: Talvisota ja sen jälkeinen välirauhan aika.

Kuullaan Pekka Pusan muistoja talvisodasta. Kauko Hinkkanen haastattelee sodan aikana Pyhäjärvellä olleita, mm. Paula Hoikkaa ja evakkoon joutuneita ”pyhäkylöisiä”. Kommodori Pertti Inkinen (Olavin poika Pyhäkylästä) tarkastelee puheenvuorossaan talvisotaa ja sodan jälkeistä välirauhan aikaa. Pertti on syntynyt Tyrvällä, palvellut myös Moskovassa ja toimii nyt Maanpuolustuskorkeakoulun laitoksella tutkijana.

Kiikan torvisoittokunnan nuoret esiintyvät, soittaen mm. sota-ajan säveliä. Käsitellään Pyhäkylä-Seuran tilit v. 2009, muistellaan menneitä ja suunnitellaan tulevaa. Ja mikä parasta, Marja ja Kalle kattavat ruokapöydän lisäksi meille myös virkistävän kahvipöydän nautittavaksi. On kirjoja, kortteja, lehtiä, yms. tarjolla, sekä muuta mukavaa. Muodollinen osanottomaksu, 10 euroa, peritään paikan päällä.

Koukulla ovet ovat auki klo 11.00 alkaen.

Ruokailu alkaa klo 12.00.

Juhlaan ovat tervetulleita Pyhäkylän koulupiiriläiset, erikoisesti myös täällä evakossa syntyneet, sekä kaikki asiasta kiinnostuneet.

Ilmoittautuminen mukaan tulosta viimeistään ke 24.3. mennessä Irmalle p. 0400 827 283 , (03) 514 3731 tai Seijalle, p. 040 835 5820 , (02) 569 309. Kerro mahdolliset ruokavaliosi ilmoittautumisesi yhteydessä. Ota ystäväsi ja naapurisi kyytiin, tai pyydä kyytimieheksi.

Virpolauantaina, 27.3. Kinnalan Koukulla tavataan.

Tervetuloa !

Pyhäkylä-Seuran johtokunta

PS. Kauempaa tulevien huomioon. Koukulla on myös maatilamajoitusta. Voit ottaa matkan loman kannalta ja varata Koukulta majoituksen ennen ja/tai jälkeen juhlapäivän. Näin ei tarvitse ajaa pimeässä. Osoite: Sastamala (Kiikka) 38300, Haapaniementie 21. P. 03-513 5493, tai Marja 050 401 1006, tai Kalle 050 582 7873.

Paukkujen seitsemäs sukumatka

Karjalan kannakselle, suvun synnyinseuduille, Sakkolaan, Metsäpirttiin, Rautuun ja mahdollisesti ympäristökuntiin järjestetään to 15.7. - su 18.7.2010.

Tavoitteena on järjestää kaikille mahdollisuus tutustua suvun entisiin asuinsijoihin. Ohjelma määräytyy osanottajien toiveiden mukaan. Matkan hinta noin 350 euroa / henkilö. Matkalle voi ilmoittautua muitakin kuin Paukun sukuun kuuluvia, mutta matka tehdään Paukkujen ehdoilla. Tiedustelut ja ilmoittautuminen sukutoimikunnan puheenjohtaja Hannu J. Paukku, Harjatie 5, 32210 Loimaa, p. 0500-741296, e-mail. hannu.paukku@punkalaidun.fi

Kevätretki Kotkaan

Lähde kanssamme kevätretkelle Kotkaan la 29.5.2010. Lähtö Talma Bussin 2-kerroksisella linja-autolla Helsingistä Kiasman turistipysäkiltä klo 8.00 ja ½ h aikaisemmin Hyrylästä. Pääkohteina me ovat Sapokan vesipuisto, Merikeskus Vellamo ja Akvaariotalo Maretarium.

Matkan hinta on 60 eur/henkilö ja se maksetaan etukäteen 12.5.10 mennessä seuran tilille Nordea 127130-255715 Hintaan sisältyvät linja-automatkat, kahvilatarjoilu Kotkan Toriterassilla, opastettu kaupunkikierros ja käynti Sapokan vesipuistossa, pääsymaksut ja opastetut tutustumiskäynnit Merikeskus Vellamossa ja Akvaariotalo Maretariumissa sekä lounas noutopöydästä Ravintola Keisarinsatamassa.

Tiedustelut ja ilmoittautumiset kevätretkelle mielellään jo pikapuoliin, mutta viimeistään 08.05.10 mennessä

Kaarina Pärssinen 040-519 3036,
e-mail kaarinaparsinen@gmail.com tai
Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433,
e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi.

Lämpimästi tervetuloa!

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

SASTAMALAN SEUDUN MUSEO

on vuonna 2010 avoinna keskiviikkoisin klo 12-18.

Muina aikoina museo sopimuksen mukaan.

Ryhmille järjestetään opastuksia tilauksesta.

Kädentaidot Vpl. Pyhäjärvellä -näyttely on esillä myös vuonna 2010.

Opastusvarauksissa ja muissa tiedusteluissa yhteys:

Maria Pietilä, museonjohtajap. (03) 5213 4554

Maria.Pietila@sastamala.fi

Sastamalan seudun Museo

Jaatsinkatu 2 38210 Sastamala

Vpl. Pyhäjärvi-juhlat KAUVATSALLA 17.-18.7.2010

TAPAHTUMAKALENTERI

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon huhtikuun kokous pidetään torstaina huhtikuun 8. pnä klo 13 alkaen Ravintola Wanhassa Herrassa, Laaksokatu 17, Lahti. Virittelään virpojaisia virpolukujen muistelun merkeissä. Tervetuloa.

Tampereen Seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerhon tarinatuokio on ke 21.4.2010 Koulukatu 12 klo 13. Kerhon retki tehdään 8.5.2010 Porvooseen. Matkan hinta on 40 e hengeltä, hintaan sisältyy myös lounas ja kahvi. Ilmoittautumiset Laila Innanen puh. 0405049135 tai Leevi Hietanen 0407072439.

Karjalan matkoja 2010. 2.-5.4. Pääsiäismatka, Viipuri, Pyhäjärvi, Käkisalmi, Rautu, Pietari. 1-4.6. Viipuri, Lumivaara, Elisenvaara, Pyhäjärvi. 24-7.6. Juhannusmatka, Viipuri, Pyhäjärvi, Valamon luostari. 7-10.7. Viipuri, Pyhäjärvi, Pietarin Kesäpalatsi. 13-16.8. Viipuri, Pyhäjärvi, Valamon luostari. Yöpymiset Lomaranta Musakalla. Naskalin Manun tyttö Heli Salminen, puh. 050-5671586, 02-6331784, Liikenne Lönnberg, puh. 02-8652110.

Karjalainen Näyttämö ja esitys Pilvisen poika vierailee Ikaalisten Omalla Tuvalla 25.4. klo 17. Järjestää Ikaalisten Karjalaseura ry, tied. Lea Jokinen 040 7342865.

Toukokuussa Karjalaan 7-11.5.2010

Viipuri, Pyhäjärvi - Petroskoi Kizhinsaari - Laskelä Mantsinsaari - Sortavala - Värsilä. Yksi yö, 7.-8.5. Pyhäjärvellä, Lomaranta Musakalla, 2 yötä, 9. - 10.5 Petroskoissa hotelli Pohjolassa, yksi yö 10. - 11.5 Sortavalassa. Matkan hinta: 495 euroa sisältää matkat, majoitukset, viisumin, retkievät sekä oppaan palvelut. Käytössämme O. Lönnbergin ilmastoitu bussi. Tiedustelut: Heli Salminen, puh. 050-5671586, 02-6331784 HUOM. Matkan päivämäärät alustavia, muutoksia saattaa tulla.

Terveisin Naskalin Manun tyttö Heli

Pyhäjärvi-lehti toivottaa hyvää pääsiäistä!

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari **Kaunisti Vpl Pyhäjärveä**. osat I ja II. Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset: larjava@gmail.com tai 050 3425027 Saatavana myös johtokunnan jäseniltä ilman läh. kuluja

Pyhäjärvi-lehden seuraava numero: ilmestyy huhtikuussa, aineistojen pitää olla toimituksessa viimeistään su 11.4. 2010 mennessä.

vpl. Pyhäjärvi

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

Päätoimittaja:

Marjo Ristilä-Toikka
Rautasementtie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:

Juhani Forsberg, Marja Härmä, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala, Antero Pärssinen, Salme Rintala ja Marjo Ristilä-Toikka.

Sivunvalmistus:

Marjo Ristilä-Toikka

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:

Toimitus, päätoimittaja Rautasementtie, Lempäälä kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies

Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

Painopaikka:

Satakunnan Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 25 euroa/vsk.

Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e tekstissä.....0,80 e pienin ilmoitus.....20 e Hintoihin lisätään alv. 22%